

ZAKON O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU
(**"Sl. glasnik RS", br. 34/2003, 64/2004 - odluka USRS i 84/2004 - dr. zakon**)

I UVODNE ODREDBE

Član 1

Penzijsko i invalidsko osiguranje obuhvata obavezno i dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje.

Član 2

Ovim zakonom uređuje se obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje.

Ovim zakonom uređuje se penzijsko i invalidsko osiguranje i za lica koja nisu obavezno osigurana po ovom zakonu, a uključila su se u obavezno osiguranje.

Član 3

Obaveznim penzijskim i invalidskim osiguranjem obezbeđuju se prava za slučaj starosti, invalidnosti, smrti i telesnog oštećenja.

Član 4

Dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje je osiguranje kojim se, na osnovu ugovora, mogu obezbediti prava za slučaj starosti, invalidnosti, smrti i telesnog oštećenja, ili veći obim tih prava od obima utvrđenog ovim zakonom, kao i druga prava iz ovog osiguranja.

Član 5

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja stiču se i ostvaruju zavisno od dužine ulaganja i visine osnovice na koju je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje i uz primenu načela solidarnosti.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja stiču se, ostvaruju i koriste pod uslovima i na način utvrđen ovim zakonom.

Član 6

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja jesu lična prava i ne mogu se prenositi na druga lica.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ne zastarevaju, osim prava na potraživanja dospelih a neisplaćenih iznosa u slučajevima utvrđenim ovim zakonom.

Član 7

Pojedine kategorije osiguranika mogu izuzetno, u slučajevima i na način utvrđen ovim zakonom, sticati i ostvarivati pravo na penziju pod posebnim uslovima.

Kategorije osiguranika, bliži kriterijumi za ostvarivanje prava u smislu stava 1 ovog člana, kao i način finansiranja tih prava uređuju se ovim zakonom.

Član 8**

Sredstva za povećane obaveze koje nastaju usled sticanja i ostvarivanja prava pod posebnim uslovima za određene kategorije osiguranika obezbeđuju se u budžetu.

Član 9

Sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje, odnosno prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja obezbeđuju se, odnosno ostvaruju kod republičkih fondova za penzijsko i invalidsko osiguranje (u daljem tekstu: fond).

II OBAVEZNO PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE

Član 10

Obavezno osigurana lica (u daljem tekstu: osiguranici), u smislu ovog zakona, jesu:

- 1) zaposleni (u daljem tekstu: osiguranik zaposleni);
- 2) lica koja samostalno obavljaju delatnost (u daljem tekstu: osiguranik samostalnih delatnosti);
- 3) poljoprivrednici (u daljem tekstu: osiguranik poljoprivrednik).

Ako lice istovremeno ispunjava uslove za osiguranje po više osnova iz stava 1 ovog člana, osnov osiguranja određuje se na taj način što postojanje osnova osiguranja po prethodnoj tački isključuje osnov osiguranja iz naredne tačke.

Obaveze za plaćanje doprinosa po osnovu osiguranja utvrđuju se u skladu sa ovim zakonom.

Član 11

Osiguranici zaposleni jesu:

- 1) lica u radnom odnosu, odnosno zaposlena u preduzeću, drugom pravnom licu, državnom organu, organu jedinice lokalne samouprave ili kod fizičkih lica (u daljem tekstu: poslodavac), izuzev lica iz člana 12 stav 1 tačka 2) ovog zakona;
- 2) civilna lica na službi u Vojsci i vojnim jedinicama i vojnim ustanovama;
- 3) izabrana ili postavljena lica, ako za obavljanje funkcije ostvaruju zaradu, odnosno naknadu zarade;

- 4) lica koja su u skladu sa propisima o radu, u radnom odnosu odnosno zaposlena van prostorija poslodavca;
- 5) lica u radnom odnosu, odnosno zaposleni upućeni na rad u inostranstvo, odnosno zaposleni u preduzeću koje obavlja delatnost ili usluge u inostranstvu, ako nisu obavezno osigurana po propisima te zemlje, ili ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno;
- 6) domaći državljani koji su na teritoriji Republike Srbije zaposleni kod stranih ili međunarodnih organizacija i ustanova, stranih diplomatskih i konzularnih predstavništava ili kod stranih pravnih ili fizičkih lica, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno;
- 7) domaći državljani zaposleni u inostranstvu, ako za to vreme nisu obavezno osigurani kod stranog nosioca osiguranja, ili ako prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, po propisima te države, ne mogu ostvariti ili koristiti van njene teritorije;
- 8) strani državljani i lica bez državljanstva koji su na teritoriji Republike Srbije zaposleni kod stranih pravnih ili fizičkih lica, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno, kao i kod međunarodnih organizacija i ustanova i stranih diplomatskih i konzularnih predstavništava, ako je takvo osiguranje predviđeno međunarodnim ugovorom;
- 9) lica koja u skladu sa zakonom obavljaju privremene i povremene poslove, ako nisu osigurani po drugom osnovu;
- 10) lica koja u skladu sa zakonom obavljaju privremene i povremene poslove preko omladinskih zadruga a imaju navršениh 26 godina života, odnosno bez obzira na godine života ako nisu na školovanju;
- 11) lica za čijim je radom prestala potreba, kao i lica kojima je prestalo zaposlenje zbog stečaja, likvidacije, odnosno u svim slučajevima prestanka rada poslodavca, dok ostvaruju novčanu naknadu prema propisima o radu i zapošljavanju.

Član 12

Osiguranici samostalnih delatnosti jesu:

- 1) lica koja, u skladu sa zakonom, samostalno obavljaju privrednu ili drugu delatnost, ako nisu obavezno osigurana po osnovu zaposlenja;
- 2) lica koja su osnivači, odnosno članovi privrednih društava u skladu sa zakonom, koji u njima rade, bez obzira da li su u radnom odnosu u privrednom društvu čiji su osnivač odnosno član;
- 3) lica koja obavljaju poslove po osnovu ugovora o delu odnosno poslove po osnovu autorskog ugovora, kao i poslove po osnovu drugih ugovora, kod kojih za izvršen posao ostvaruju naknadu (u daljem tekstu: ugovorena naknada), a nisu osigurani po drugom osnovu;
- 4) sveštenici i verski službenici ako nisu obavezno osigurani po osnovu zaposlenja;
- 5) lica koja su prestala da obavljaju samostalnu delatnost, dok ostvaruju novčanu naknadu prema propisima o radu i zapošljavanju.

Radom u smislu stava 1 tačka 2) ovog člana smatra se predstavljanje i zastupanje privrednih društava od strane njihovih osnivača, odnosno članova na osnovu upisa u registar nadležnog suda, kao i obavljanje poslovođenstvenih ovlašćenja i poslova upravljanja u skladu sa zakonom kojim se uređuje položaj privrednih društava.

Član 13

Osiguranici - poljoprivrednici jesu lica za koja se, prema zakonu, smatra da se bave poljoprivredom (poljoprivrednici, članovi domaćinstva poljoprivrednika i članovi mešovitog domaćinstva), ako nisu: osiguranici zaposleni, osiguranici samostalnih delatnosti, korisnici penzija i na školovanju.

Domaćinstvom, u smislu stava 1 ovog člana, smatra se zajednica života, privređivanja i trošenja prihoda ostvarenih radom njenih članova, bez obzira na srodstvo.

Obavezno je osiguran nosilac poljoprivrednog domaćinstva, odnosno najmanje jedan član domaćinstva, dok se ostali članovi domaćinstva mogu osigurati pod uslovima propisanim ovim zakonom.

Član 14

Svojstvo osiguranika stiče se danom početka a prestaje danom prestanka zaposlenja, obavljanja samostalne ili poljoprivredne delatnosti, odnosno obavljanja ugovorenih poslova.

Svojstvo osiguranika utvrđuje se na osnovu prijave na osiguranje, odnosno odjave osiguranja, u skladu s ovim zakonom.

Svojstvo osiguranika ne može se steći pre navršenih 15 godina života.

Izuzetno od odredaba stava 1 ovog člana, svojstvo osiguranika poljoprivrednika može mirovati najduže pet godina u toku osiguranja iz objektivnih razloga (elementarne nepogode, bolest i porodiljsko odsustvo), s tim što to ne može biti uzastopnih pet godina.

Član 15

Lica koja nisu obavezno osigurana u smislu ovog zakona, mogu se uključiti u obavezno osiguranje i obezbediti prava iz ovog osiguranja pod uslovima, u obimu i na način predviđen ovim zakonom.

Svojstvo osiguranika iz stava 1 ovog člana stiče se i prestaje danom podnošenja zahteva.

III DOBROVOLJNO PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE

Član 16

Dobrovoljnim penzijskim i invalidskim osiguranjem osiguranici mogu, u skladu sa posebnim zakonom, obezbediti sebi i članovima svoje porodice veći obim, kao i drugu vrstu prava od prava utvrđenih ovim zakonom.

Lica koja nisu obavezno osigurana u smislu ovog zakona mogu, dobrovoljnim penzijskim i invalidskim osiguranjem, u skladu sa posebnim zakonom, sebi i članovima svoje porodice obezbediti prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje mogu organizovati i sprovoditi pravna lica, u skladu sa posebnim zakonom.

Posebnim zakonom u smislu ovog člana podrazumeva se zakon kojim se uređuje dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje, kao i organizacija i poslovanje investicionih fondova koji sprovode dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje.

IV LICA KOJIMA SE OBEZBEĐUJU PRAVA ZA SLUČAJ INVALIDNOSTI I TELESNOG OŠTEĆENJA PROUZROKOVANIH POVREDOM NA RADU ILI PROFESIONALNOM BOLEŠĆU

Član 17

Prava za slučaj invalidnosti i telesnog oštećenja prouzrokovanih povredom na radu ili profesionalnom bolešću ostvaruju:

- 1) lica koja, u skladu sa zakonom, obavljaju privremene i povremene poslove preko omladinskih zadruga do navršenih 26 godina života, ako su na školovanju;
- 2) lica koja se nalaze na stručnom osposobljavanju, dokvalifikaciji ili prekvalifikaciji, koja uputi organizacija nadležna za zapošljavanje;
- 3) učenici i studenti kada se, u skladu sa zakonom, nalaze na obaveznom proizvodnom radu, profesionalnoj praksi ili praktičnoj nastavi;
- 4) lica koja se nalaze na izdržavanju kazne zatvora dok rade u privrednoj jedinici ustanove za izdržavanje kazne zatvora (radionica, radilište i sl.) i na drugom mestu rada;
- 5) lica koja, u skladu sa propisima, obavljaju određene poslove po osnovu ugovora o volonterskom radu.

V PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA

Član 18

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, jesu:

- 1) za slučaj starosti - pravo na starosnu penziju;
- 2) za slučaj invalidnosti - pravo na invalidsku penziju;
- 3) za slučaj smrti:
  - (1) pravo na porodičnu penziju;
  - (2) pravo na naknadu pogrebnih troškova;

4) za slučaj telesnog oštećenja prouzrokovanog povredom na radu ili profesionalnom bolešću
- pravo na novčanu naknadu za telesno oštećenje.

VI USLOVI ZA STICANJE PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA

1. Starosna penzija

Član 19

Osiguranik stiče pravo na starosnu penziju:

1) kad navrši 63 (muškarac), odnosno 58 (žena) godina života i najmanje 20 godina penzijskog staža;

2) kad navrši 65 (muškarac), odnosno 60 (žena) godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja; i

3) kad navrši 40 (muškarac), odnosno 35 (žena) godina staža osiguranja i najmanje 53 godine života.

Član 20

Osiguraniku kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju, utvrđena u članu 19 tač. 1) i 2) ovog zakona, snižava se zavisno od stepena uvećanja staža za po jednu godinu, i to:

1) za svakih šest godina provedenih na radnom mestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 meseci računa u staž osiguranja kao 14 meseci;

2) za svakih pet godina provedenih na radnom mestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 meseci računa u staž osiguranja kao 15 meseci;

3) za svake četiri godine provedene na radnom mestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 meseci računa u staž osiguranja kao 16 meseci;

4) za svake tri godine provedene na radnom mestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 meseci računa u staž osiguranja kao 18 meseci.

Starosna granica iz stava 1 ovog člana može se snižavati najviše do 53 godine života.

2. Invalidska penzija

Član 21

Invalidnost postoji kad kod osiguranika nastane potpuni gubitak radne sposobnosti zbog promena u zdravstvenom stanju prouzrokovanih povredom na radu, profesionalnom bolešću, povredom van rada ili bolešću, koje se ne mogu otkloniti lečenjem ili medicinskom rehabilitacijom.

Član 22

Povredom na radu, u smislu ovog zakona, smatra se povreda osiguranika koja se dogodi u prostornoj, vremenskoj i uzročnoj povezanosti sa obavljanjem posla po osnovu koga je osiguran, prouzrokovana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizičkim ili hemijskim dejstvom, naglim promenama položaja tela, iznenadnim opterećenjem tela ili drugim promenama fiziološkog stanja organizma.

Povredom na radu smatra se i povreda prouzrokovana na način iz stava 1 ovog člana, koju osiguranik - zaposleni pretrpi pri obavljanju posla na koji nije raspoređen, ali koji obavlja u interesu poslodavca kod koga je zaposlen.

Povredom na radu smatra se i povreda prouzrokovana na način iz stava 1 ovog člana, koju osiguranik pretrpi na redovnom putu od stana do mesta rada ili obrnuto, na putu preduzetom radi izvršavanja službenih poslova i na putu preduzetom radi stupanja na rad, kao i u drugim slučajevima utvrđenim zakonom.

Povredom na radu smatra se i oboljenje osiguranika koje je nastalo neposredno ili kao isključiva posledica nekog nesrećnog slučaja ili više sile za vreme obavljanja posla po osnovu koga je osiguran ili u vezi s njim.

Povredom na radu smatra se i povreda prouzrokovana na način iz st. 1 do 4 ovog člana, koju osiguranik pretrpi u vezi s korišćenjem prava na zdravstvenu zaštitu po osnovu povrede na radu i profesionalne bolesti.

Član 23

Povredom na radu smatra se i povreda prouzrokovana na način predviđen u članu 22 ovog zakona koju osiguranici pretrpe učestvujući:

- 1) u akcijama spasavanja ili odbrane od elementarnih nepogoda ili nesreća;
- 2) u vojnoj vežbi ili u vršenju drugih obaveza iz oblasti odbrane zemlje utvrđenih zakonom;
- 3) na radnom kampu ili takmičenju (proizvodnom, sportskom i dr.);
- 4) na drugim poslovima i zadacima za koje je zakonom utvrđeno da su od opšteg interesa.

Član 24

Profesionalne bolesti, u smislu ovog zakona, jesu određene bolesti nastale u toku osiguranja, prouzrokovane dužim neposrednim uticajem procesa i uslova rada na radnim mestima, odnosno poslovima koje je osiguranik obavljao.

Profesionalne bolesti, radna mesta, odnosno poslovi na kojima se te bolesti pojavljuju i uslovi pod kojima se smatraju profesionalnim bolestima, u smislu stava 1 ovog člana, utvrđuju ministar nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja i ministar nadležan za poslove zdravlja, na predlog fonda.

Član 25

Osiguranik kod koga nastane potpuni gubitak radne sposobnosti, stiče pravo na invalidsku penziju:

- 1) ako je invalidnost prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću;
- 2) ako je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili bolešću - pod uslovom da je gubitak radne sposobnosti nastao pre navršenja godina života propisanih za sticanje prava na starosnu penziju utvrđenih u članu 19 tačka 1) ovog zakona i da ima navršenih pet godina staža osiguranja;
- 3) ako je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili bolešću - pod uslovom da je gubitak radne sposobnosti nastao pre navršenja godina života propisanih za sticanje prava na starosnu penziju utvrđenih u članu 19 tačka 2) ovog zakona i da ima navršenih pet godina staža osiguranja, pod uslovom da ne ispunjava uslove za sticanje prava na starosnu penziju iz člana 19 tačka 1) ovog zakona.

Član 26

Osiguranik kod koga je invalidnost, prouzrokovana bolešću ili povredom van rada, nastala pre navršene 30 godine života stiče pravo na invalidsku penziju:

- 1) kad je invalidnost nastala do navršene 20 godine života - ako ima godinu dana staža osiguranja;
- 2) kad je invalidnost nastala do navršene 25 godine života - ako do nastanka invalidnosti ima najmanje dve godine staža osiguranja;
- 3) kad je invalidnost nastala do navršene 30 godine života - ako do nastanka invalidnosti ima najmanje tri godine staža osiguranja.

3. Porodična penzija

Član 27

Pravo na porodičnu penziju mogu ostvariti članovi porodice:

- 1) umrlog osiguranika koji je navršio najmanje pet godina staža osiguranja ili je ispunio uslove za invalidsku penziju; ili
- 2) umrlog korisnika starosne ili invalidske penzije.

Ako je smrt lica iz člana 17 ovog zakona nastala kao posledica povrede na radu ili profesionalne bolesti, članovi njegove porodice stiču pravo na porodičnu penziju bez obzira na dužinu penzijskog staža tog lica.

Član 28

Članovima porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava iz člana 27 ovog zakona smatraju se:

1) bračni drug;

2) deca (rođena u braku ili van braka ili usvojena, pastorčad koju je osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao, unučad, braća i sestre i druga deca bez roditelja, odnosno deca koja imaju jednog ili oba roditelja koji su potpuno nesposobni za rad, a koju je osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao);

3) roditelji (otac i majka, očuh i maćeha i usvojioci) koje je osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao.

Pravo na porodičnu penziju može ostvariti i bračni drug iz razvedenog braka ako mu je sudskom presudom utvrđeno pravo na izdržavanje.

Član 29

Udova stiče pravo na porodičnu penziju:

1) ako je do smrti bračnog druga, navršila 48 godina života; ili

2) ako je, do smrti bračnog druga, ili u roku od jedne godine od dana smrti bračnog druga, postala potpuno nesposobna za rad; ili

3) ako je, posle smrti bračnog druga, ostalo jedno dete ili više dece koja imaju pravo na porodičnu penziju po tom bračnom drugu, a udova obavlja roditeljsku dužnost prema toj deci. Udova koja u toku trajanja prava prema tom osnovu postane potpuno nesposobna za rad, zadržava pravo na porodičnu penziju dok postoji ta nesposobnost.

Udova koja do smrti bračnog druga, nije navršila 48 godina života ali je navršila 43 godine života, stiče pravo na porodičnu penziju kad navrši 48 godina života.

Udova koja u toku trajanja prava na porodičnu penziju stečenog na način iz stava 1 tač. 2) i 3) ovog člana navrši 48 godina života, trajno zadržava pravo na porodičnu penziju. Udova kojoj pravo na porodičnu penziju prestane pre navršene 48, ali posle navršene 43 godine života može ponovo ostvariti pravo kad navrši 48 godina života.

Član 30

Udovac stiče pravo na porodičnu penziju:

1) ako je do smrti bračnog druga, navršio 53 godina života; ili

2) ako je, do smrti bračnog druga, ili u roku od jedne godine od dana smrti bračnog druga, postao potpuno nesposoban za rad; ili

3) ako je, posle smrti bračnog druga, ostalo jedno dete ili više dece koja imaju pravo na porodičnu penziju po tom bračnom drugu, a udovac obavlja roditeljsku dužnost prema toj deci. Udovac koji u toku trajanja prava po tom osnovu postane potpuno nesposoban za rad, zadržava pravo na porodičnu penziju dok postoji ta nesposobnost.

Udovac koji u toku trajanja prava na porodičnu penziju stečenog na način iz stava 1 tač. 2) i 3) ovog člana navršši 53 godine života, trajno zadržava pravo na porodičnu penziju.

Član 31

Dete stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada do navršenih 15 godina života.

Posle navršenih 15 godina života dete stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada do završetka školovanja, ali najdocnije do navršenih:

- 1) 20 godina života, ako pohađa srednju školu;
- 2) 23 godina života, ako pohađa višu školu;
- 3) 26 godina života, ako pohađa fakultet.

Dete stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada dok traje nesposobnost za samostalan život i rad, nastala do uzrasta do koga se deci obezbeđuje pravo na porodičnu penziju.

Dete stiče pravo na porodičnu penziju i ona mu pripada dok traje nesposobnost za samostalan život i rad, nastala posle uzrasta do koga se deci obezbeđuje pravo na porodičnu penziju, a pre smrti osiguranika odnosno korisnika prava, pod uslovom da ga je osiguranik odnosno korisnik prava izdržavao do svoje smrti.

Detetu kome je školovanje prekinuto zbog bolesti, pravo na porodičnu penziju pripada i za vreme bolesti do navršenih godina života iz stava 2 tač. 1) do 3) kao i iznad tih godina, ali najviše za onoliko vremena koliko je zbog bolesti izgubilo od školovanja.

Detetu kome je školovanje prekinuto zbog upućivanja na odsluženje vojnog roka u skladu sa propisima kojima se uređuje vojna obaveza, pravo na porodičnu penziju pripada i za vreme odsluženja vojnog roka, a najduže do navršene 27 godine života.

Invalidno dete, u skladu sa propisima o razvrstavanju dece ometene u razvoju i dete iz stava 4 ovog člana, stiče pravo na porodičnu penziju i posle prestanka zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne delatnosti.

Član 32

Kada je izdržavanje uslov za sticanje prava na porodičnu penziju, smatra se da je umrli osiguranik, odnosno korisnik prava na penziju izdržavao člana porodice ako ukupni mesečni prihodi člana porodice ne prelaze iznos najniže penzije iz člana 76 ovog zakona, u prethodnom kvartalu.

U prihode iz stava 1 ovog člana ne uzima se: dodatak na decu, roditeljski dodatak, novčana naknada po osnovu pomoći i nege, novčana naknada za telesno oštećenje, primanja po osnovu nagrada, otpremnina zbog odlaska u penziju, kao i primanja po osnovu učeničkog i studentskog standarda.

Član 33

Roditelj (otac i majka, očuh i maćeha i usvojlac) koga je osiguranik odnosno korisnik prava, u skladu sa zakonom izdržavao do svoje smrti stiče pravo na porodičnu penziju ako je do smrti osiguranika odnosno korisnika prava:

- 1) navršio 63 (muškarac), odnosno 58 (žena) godina života; ili
- 2) postao potpuno nesposoban za rad.

Član 34

Članovima uže porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava, u smislu ovog zakona, smatraju se bračni drug i deca (rođena u braku ili van braka ili usvojena, pastorčad i unuci).

Članovima šire porodice umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava, u smislu ovog zakona, smatraju se roditelji (otac, majka, očuh, maćeha i usvojioci), braća, sestre i druga deca bez roditelja, odnosno deca koja imaju jednog ili oba roditelja koji su potpuno nesposobni za rad, a koju je osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao.

Član 35

Članovima šire porodice pripada pravo na porodičnu penziju ako nema članova uže porodice, a ako ih ima - samo kada porodična penzija koja pripada članovima uže porodice ne dostigne pun iznos osnova od koga se određuje visina porodične penzije.

Član 36

Lice koje je prouzrokovalo smrt osiguranika, odnosno korisnika prava, namerno ili krajnjom nepažnjom, ne može po tom osnovu ostvariti pravo na porodičnu penziju.

4. Novčana naknada za telesno oštećenje prouzrokovano povredom na radu, odnosno profesionalnom bolešću

Član 37

Telesno oštećenje postoji kad kod osiguranika nastane gubitak, bitnije oštećenje ili znatnija onesposobljenost pojedinih organa ili delova tela, što otežava normalnu aktivnost organizma i iziskuje veće napore u ostvarivanju životnih potreba, bez obzira na to da li prouzrokuje ili ne prouzrokuje invalidnost.

Osiguranik i lice iz člana 17 ovog zakona kod koga telesno oštećenje prouzrokovano povredom na radu ili profesionalnom bolešću iznosi najmanje 30%, stiče pravo na novčanu naknadu.

Član 38

Telesna oštećenja iz člana 37 ovog zakona, kao i procenite tih oštećenja utvrđuju ministar nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja i ministar nadležan za poslove zdravlja na predlog fonda.

Član 39

Telesna oštećenja razvrstavaju se prema težini u osam stepena, i to:

Stepen Procenat telesnog oštećenja

1.	100%
2.	90%
3.	80%
4.	70%
5.	60%
6.	50%
7.	40%
8.	30%

Član 40

Kada kod osiguranika kod koga je ranije nastalo telesno oštećenje prouzrokovano povredom na radu ili profesionalnom bolešću ispod 30% dođe do pogoršanja tog telesnog oštećenja ili nastane nov slučaj telesnog oštećenja prouzrokovano povredom na radu ili profesionalnom bolešću, tako da ukupno telesno oštećenje iznosi 30% ili više, osiguranik stiče pravo na novčanu naknadu za telesno oštećenje u odgovarajućem procentu prema novom stepenu telesnog oštećenja koji se određuje na osnovu novog stanja ukupnog telesnog oštećenja.

5. Pravo na naknadu pogrebnih troškova

Član 41

U slučaju smrti korisnika penzije, licu koje izvrši sahranu pripada naknada pogrebnih troškova.

6. Određene kategorije osiguranika

Član 42

Osiguranici - zaposleni koji rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i koji mogu pod posebnim uslovima ostvariti pravo na penziju jesu:

- 1) ovlašćena službena lica u smislu propisa o vršenju unutrašnjih poslova i pripadnici Bezbedonosno-informativne agencije;
- 2) zaposleni u Ministarstvu inostranih poslova koji rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;
- 3) zaposleni u organima i organizacijama koji rade na poslovima kontra radio-izviđajne službe i poslovima kriptografije;
- 4) ovlašćena službena lica u smislu propisa o izvršenju krivičnih sankcija;

5) ovlaštena službena lica Poreske policije u smislu propisa o poreskoj administraciji.

Član 43

Osiguranik iz člana 42 ovog zakona kome prestane zaposlenje s pravom na penziju pre ispunjenja uslova iz člana 19 ovog zakona, stiče pravo na starosnu penziju ako je navršio najmanje 53 godina života i 20 godina staža osiguranja, od čega najmanje 10 godina efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Pravo na starosnu penziju pod uslovima iz stava 1 ovog člana ne može steći osiguranik koji u momentu ostvarivanja prava nije ovlašćeno lice odnosno zaposleni iz člana 42 ovog zakona.

VII PENZIJSKI STAŽ

Član 44

Penzijski staž na osnovu koga se stiču i ostvaruju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja obuhvata:

- 1) vreme koje se računa u staž osiguranja i poseban staž prema odredbama ovog zakona;
- 2) vreme koje je, kao staž osiguranja i poseban staž, računato u penzijski staž prema propisima koji su bili na snazi do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 45

U staž osiguranja, u smislu člana 44 ovog zakona, računa se i vreme koje je osiguranik proveo u svojstvu vojnog osiguranika.

Član 46

U staž osiguranja, u smislu člana 44 ovog zakona, računa se vreme koje je osiguranik proveo na radu po osnovu koga je bio obavezno osiguran i za koje je uplaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje.

1. Staž osiguranja koji se računa sa efektivnim trajanjem

Član 47

U staž osiguranja u smislu člana 44 stav 1 tačka 1) ovog zakona računa se vreme provedeno na radu odnosno u osiguranju, u efektivnom trajanju.

Član 48

U staž osiguranja računa se i vreme za koje osiguranik, u skladu s propisima o radu i zapošljavanju, prima novčanu naknadu za koju je plaćen doprinos.

Član 49

U staž osiguranja računa se vreme koje osiguranik, u skladu sa propisima o radu, provede na obavljanju privremenih i povremenih poslova, kao i vreme koje osiguranik iz člana 11 tačka 10) provede na obavljanju privremenih i povremenih poslova preko omladinskih zadruga, za koje je plaćen doprinos.

U staž osiguranja računa se vreme za koje je lice, odnosno osiguranik iz člana 15 ovog zakona uplaćivalo doprinos.

Član 50

U staž osiguranja računa se vreme za koje je osiguranik iz člana 12 stav 1 tačka 3) ovog zakona, ostvario ugovorenu naknadu za koju je plaćen doprinos.

Stož osiguranja iz stava 1 ovog člana srazmerno se utvrđuje na taj način što se iznos ugovorene naknade uvećane za iznos poreza obračunatog u skladu sa zakonom kojim se uređuje porez na dohodak građana, deli sa najnižom mesečnom osnovicom za plaćanje doprinosa iz člana 182 stav 2 koja važi u momentu uplate doprinosa.

Stož osiguranja ostvaren po osnovu utvrđenim u st. 1 i 2 ovog člana, u jednoj kalendarskoj godini može iznositi najviše 12 meseci.

Član 51

Osiguraniku samostalnih delatnosti u staž osiguranja računa se i vreme za koje je privremeno obustavio obavljanje delatnosti, u skladu sa zakonom, ako je za to vreme uplatio doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje.

2. Staž osiguranja koji se računa sa uvećanim trajanjem

Član 52

Osiguraniku koji radi na naročito teškim, opasnim i za zdravlje štetnim radnim mestima, odnosno poslovima i osiguraniku koji radi na radnim mestima, odnosno poslovima na kojima posle navršenja određenih godina života ne može uspešno obavljati svoju profesionalnu delatnost, staž osiguranja u efektivnom trajanju računa se sa uvećanim trajanjem pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

Stepen uvećanja staža osiguranja zavisi od težine, opasnosti i štetnosti rada, odnosno od prirode posla, a može iznositi najviše 50%.

Član 53

Radno mesto odnosno posao na kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem je radno mesto odnosno posao na kome je rad naročito težak, opasan i štetan za zdravlje i pored toga što su primenjene sve opšte i posebne zaštitne mere utvrđene propisima.

Radno mesto odnosno posao na kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem je i radno mesto odnosno posao na kome je obavljanje profesionalne delatnosti ograničeno navršenjem određenih godina života ili zbog prirode i težine posla, fiziološke funkcije opadaju u toj meri da onemogućavaju njeno dalje uspešno obavljanje.

Član 54

Osiguraniku iz člana 52 stav 1 ovog zakona, staž osiguranja računa se sa uvećanim trajanjem pod uslovom da je na radnim mestima odnosno poslovima iz člana 53 ovog zakona efektivno proveo ukupno najmanje 10 godina, odnosno ukupno najmanje pet godina ako je, po osnovu rada na tim radnim mestima odnosno poslovima, utvrđena invalidnost.

Stož osiguranja se uvećava samo za vreme koje je efektivno provedeno na radu.

Prilikom utvrđivanja uslova za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, kumulativno se uzima staž osiguranja sa uvećanim trajanjem ostvaren na radnim mestima odnosno poslovima iz člana 53 ovog zakona.

Član 55

Radna mesta, odnosno poslove na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, postupak i način za njihovo utvrđivanje, kao i stepen uvećanja staža osiguranja utvrđuje ministar nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, na predlog fonda.

Ovlašćenom službenom licu u smislu propisa o vršenju unutrašnjih poslova, pripadniku Bezbednosno-informativne agencije, zaposlenom u organu nadležnom za inostrane poslove koji radi u inostranstvu na određenim poslovima pod posebnim uslovima i zaposlenom u organu ili organizaciji koji radi na poslovima kontra-radio-izviđajne službe i poslovima kriptografije, na izvršenju krivičnih sankcija, ovlašćenom službenom licu Poreske policije u smislu propisa o poreskoj administraciji, svakih 12 meseci efektivno provedenih na tim poslovima računa se kao 16 meseci staža osiguranja, pod uslovima iz člana 54 ovog zakona.

Radna mesta odnosno poslovi, kao i stepeni uvećanja staža osiguranja iz st. 1 i 2 ovog člana, podležu reviziji najdocnije po isteku 10 godina od dana njihovog utvrđivanja.

Član 56

Radna mesta, odnosno poslove lica iz člana 55 stav 2 ovog zakona, kao i stepen uvećanja staža osiguranja utvrđuje nadležni ministar u skladu sa zakonom, odnosno direktor Bezbednosno-informativne agencije, sporazumno sa ministrom nadležnim za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

Na akte iz stava 1 ovog člana saglasnost daje Vlada Republike Srbije.

Član 57

Revizijom radnih mesta, odnosno poslova na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i stepena uvećanja staža osiguranja, u smislu ovog zakona, smatra se ponovna ocena postojanja uslova iz člana 53 ovog zakona na osnovu koje se utvrđuje na kojim radnim mestima, odnosno poslovima prestaje računanje staža osiguranja s uvećanim trajanjem, odnosno menja stepen uvećanja staža ili uvodi računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem.

Revizija radnih mesta odnosno poslova iz stava 1 ovog člana vrši se na način i po postupku po kojima se vrši njihovo utvrđivanje.

Član 58

Stož osiguranja sa uvećanim trajanjem računa se i osiguranicima koji su na radu, po osnovu koga su bili obavezno osigurani, proveli radeći u smislu člana 47 kao: osiguranici s telesnim oštećenjem od najmanje 70%, vojni invalidi od prve do šeste grupe, civilni invalidi rata od prve do šeste grupe, slepa lica, lica obolela od distrofije ili srodnih mišićnih i neuromišićnih oboljenja, od paraplegije i cerebralne i dečije paralize i od multipleks skleroze.

Osiguranicima iz stava 1 ovog člana svakih 12 meseci efektivno provedenih na radu po osnovu koga su osigurani računa se, pod uslovima utvrđenim u članu 54 ovog zakona, kao 15 meseci staža osiguranja.

Član 59

U staž osiguranja sa uvećanim trajanjem osiguraniku se računa i vreme provedeno u svojstvu vojnog osiguranika ili civilnog lica iz člana 11 tačka 2) ovog zakona, osim vremena koje je to civilno lice provelo u trupi, i to pod uslovima i u obimu koji su utvrđeni propisima kojima se uređuje penzijsko i invalidsko osiguranje vojnih osiguranika.

3. Poseban staž

Član 60

Osiguraniku - ženi koja je rodila treće dete, po tom osnovu uračunava se u posebni staž vreme u trajanju od dve godine.

VIII UTVRĐIVANJE VISINE PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA

1. Starosna i invalidska penzija

Član 61

Visina starosne i invalidske penzije određuje se tako što se lični bodovi pomnože sa vrednošću opšteg boda na dan ostvarivanja prava.

Član 62

Lični bodovi osiguranika utvrđuju se množenjem ličnog koeficijenta osiguranika i njegovog penzijskog staža.

Član 63

Godišnji lični koeficijent predstavlja odnos ukupne zarade osiguranika, odnosno osnovice osiguranja počev od 1. januara 1970. godine za svaku kalendarsku godinu i prosečne godišnje zarade u Republici za istu kalendarsku godinu.

Ako su zarade, odnosno osnovice osiguranja unete u matičnu evidenciju u neto iznosu dovode se u odnos sa prosečnom neto zaradom zaposlenih u Republici, a ako su unete u matičnu evidenciju u bruto iznosu dovode se u odnos sa prosečnom bruto zaradom zaposlenih u Republici.

Godišnji lični koeficijent predstavlja odnos ukupne zarade, osnovice osiguranja i visine ugovorene naknade osiguranika, za svaku kalendarsku godinu i prosečne godišnje zarade u Republici za istu kalendarsku godinu.

Godišnji lični koeficijent u smislu st. 1 i 2 ovog člana iznosi jedan kada je zarada, osnovica osiguranja, odnosno ugovorena naknada u kalendarskoj godini, jednaka prosečnoj zaradi zaposlenih u Republici u toj kalendarskoj godini.

Pri određivanju godišnjeg ličnog koeficijenta uzimaju se zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja, kao i ugovorene naknade koje su služile za obračunavanje i plaćanje doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, na koje je plaćen doprinos i koje su utvrđene u matičnoj evidenciji, izuzev iz godine iz koje se ostvaruje pravo.

Podatak o prosečnoj godišnjoj neto zaradi u Republici odnosno prosečnoj godišnjoj bruto zaradi u Republici iz st. 1 do 5 ovog člana, objavljuje organ nadležan za poslove statistike.

Član 64

Osiguraniku koji ostvari naknadu prema propisima o zdravstvenom osiguranju i za vreme porodiljskog odsustva, za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta, za vreme ostvarivanja ovih naknada, uzima se ta naknada.

Osiguraniku koji je u periodu od 1. januara 1970. godine do 31. decembra 2002. godine ostvario naknadu zarade prema propisima o zdravstvenom osiguranju i za vreme porodiljskog odsustva, prema propisima o porodiljskom odsustvu, za period primanja naknade, iznos naknade se izračunava na osnovu ličnog koeficijenta po jednom času rada za period za koji je ostvarena zarada, odnosno osnovica osiguranja i množi brojem časova provedenih na bolovanju.

Osiguraniku koji je u periodu od 1. januara 1970. godine do 31. decembra 2002. godine ostvario naknadu zarade za vreme porodiljskog odsustva prema propisima o porodiljskom odsustvu i naknadu zarade za vreme bolovanja prouzrokovanog povredom na radu, ukoliko je to za njega povoljnije, za period primanja naknade, godišnji lični koeficijent se izračunava kao odnos ostvarene zarade za časove provedene na radu iz godine u kojoj se ostvaruje naknada, prema prosečnoj zaradi zaposlenih u Republici za tu godinu, koja odgovara vremenu za koji je zarada ostvarena.

Deo godišnjeg ličnog koeficijenta iz ovog člana zajedno sa delom godišnjeg ličnog koeficijenta iz člana 63 ovog zakona čini ukupni godišnji lični koeficijent za kalendarsku godinu.

Član 65

Osiguraniku koji je u periodu od 1. januara 1970. godine do početka primene ovog zakona, ostvario naknadu zarade prema propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta uzima se osnovica od koje je određena ta naknada a u slučaju naknade zbog manje zarade na drugom odgovarajućem poslu za izračunavanje godišnjeg ličnog koeficijenta uzima se i ostvarena naknada.

Član 66

Osiguraniku kome se ne mogu utvrditi godišnji lični koeficijenti ni za jednu kalendarsku godinu ili ako ne postoje podaci o zaradi, naknadi zarade, odnosno osnovici osiguranja za pojedine kalendarske godine, kao i osiguraniku koji nema ni jednu godinu osiguranja, godišnji lični koeficijent za svaku takvu godinu iznosi jedan, odnosno srazmerno stažu osiguranja navršenog u toj kalendarskoj godini.

Član 67

Lični koeficijent utvrđuje se tako što se zbir godišnjih ličnih koeficijenata iz čl. 63 do 66 ovog zakona podeli sa periodom (godine, meseci i dani) za koje su obračunati, s tim što se svaka godina računa kao 1, svaki mesec kao 0,0833, a svaki dan kao 0,00278.

Kao jedan mesec, u smislu stava 1 ovog člana računa se kalendarski mesec, odnosno 30 dana.

Član 68

Penzijski staž iz člana 62 ovog zakona najviše može iznositi 45 godina.

Penzijski staž do 40 godina iskazan u godinama, mesecima i danima računa se na način utvrđen u članu 67 ovog zakona.

Penzijski staž iznad 40 godina računa se: godina kao 0,5, mesec kao 0,0417, a dan kao 0,00139.

Član 69

Za određivanje visine starosne penzije osiguraniku ženi, navršen staž osiguranja uvećava se za 15%.

Za određivanje visine invalidske penzije, ako je uzrok invalidnosti povreda na radu ili profesionalna bolest, pri utvrđivanju ličnih bodova računa se 40 godina penzijskog staža.

Za određivanje visine invalidske penzije, ako je uzrok invalidnosti bolest ili povreda van rada, pri utvrđivanju ličnih bodova, dodaju se godine penzijskog staža, u odnosu na dan utvrđene invalidnosti, tako što se:

1) osiguraniku mlađem od 53 godine života dodaje 2/3 penzijskog staža koji mu nedostaje do navršenih 53 godine života i 1/2 penzijskog staža koja nedostaje osiguraniku ženi od 53 godine života do navršenih 58 godina života, a osiguraniku muškarcu od 53 godine života do navršenih 63 godine života;

2) osiguraniku starijem od 53 godine života dodaje 1/2 penzijskog staža koja nedostaje osiguraniku ženi do navršenih 58 godina života, a osiguraniku muškarcu do navršenih 63 godine života.

Za određivanje visine invalidske penzije osiguraniku ženi, navršen staž osiguranja i penzijski staž iz stava 3 ovog člana, uvećava se za 15%.

Stož iz st. 1, 3 i 4 ovog člana, može se dodati najviše do 40 godina.

Osiguraniku koji ispunjava uslove za sticanje prava na invalidsku penziju u pogledu penzijskog staža i kod koga je invalidnost prouzrokovana delimično povredom na radu ili profesionalnom bolešću a delimično bolešću ili povredom van rada, određuje se jedna invalidska penzija koja se sastoji od srazmernih delova određenih po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti, odnosno po osnovu bolesti ili povrede van rada prema njihovom uticaju na ukupnu invalidnost, s tim što tako obračunata penzija ne može iznositi više od penzije određene sa 40 godina penzijskog staža.

Osiguraniku kod koga je invalidnost prouzrokovana delimično povredom na radu ili profesionalnom bolešću, a delimično povredom van rada ili bolešću i koji ispunjava uslove za sticanje prava na invalidsku penziju samo po osnovu invalidnosti prouzrokovane povredom na radu ili profesionalnom bolešću invalidska penzija se određuje u procentu sa kojim je na ukupnu invalidnost uticala povreda na radu ili profesionalna bolest.

Član 70

Vrednost opšteg boda je nominalni iznos koji predstavlja količnik izračunatog zbira penzija i zbira ličnih bodova svih korisnika starosne i invalidske penzije koji su pravo na penziju ostvarili u periodu od 1. januara 2001. do 30. juna 2002. godine.

Zbir penzija iz stava 1 ovog člana određuje se na osnovu mesečne visine penzija u poslednjem kvartalu 2002. godine.

Zbir ličnih bodova korisnika iz stava 1 ovog člana obračunava se na način utvrđen po odredbama ovog zakona.

Vrednost opšteg boda iz stava 1 ovog člana, usklađuje se na način koji je propisan za usklađivanje penzija.

Usklađenu vrednost opšteg boda objavljuje fond.

2. Porodična penzija

Član 71

Porodična penzija određuje se od starosne ili invalidske penzije koja bi osiguraniku pripadala u času smrti, odnosno od penzije koja je korisniku pripadala u času smrti, u procentu koji se utvrđuje prema broju članova porodice koji imaju pravo na tu penziju, i to:

1) ako penzija pripada samo članovima uže porodice ili samo članovima šire porodice umrlog osiguranika odnosno korisnika prava određuje se u sledećim procentima:

- za jednog člana 70%;
- za dva člana 80%;
- za tri člana 90%;
- za četiri člana ili više članova 100%.

2) ako penzija pripada i članovima uže porodice i članovima šire porodice umrlog osiguranika odnosno korisnika prava, članovima uže porodice određuje se porodična penzija prema tački 1) ovog stava, a članovima šire porodice pripada ostatak do iznosa starosne ili invalidske penzije iz ovog stava.

Ako pravo na porodičnu penziju imaju bračni drug i razvedeni bračni drug umrlog osiguranika, odnosno korisnika prava, određuje se jedna porodična penzija u visini koja pripada za jednog člana porodice i deli se u jednakim iznosima.

Član 72

Kao najmanji osnov za određivanje porodične penzije uzima se starosna penzija umrlog osiguranika određena za penzijski staž od 20 godina.

Ukupan iznos porodične penzije ne može preći najviši iznos starosne, odnosno invalidske penzije.

Član 73

Deci bez oba roditelja pripada, pored porodične penzije po jednom roditelju i porodična penzija po drugom roditelju.

Penzije iz stava 1 ovog člana određuju se kao jedna penzija, čiji iznos ne može preći najviši iznos penzije, utvrđen u skladu s ovim zakonom.

3. Novčana naknada za telesno oštećenje

Član 74

Visina novčane naknade za telesno oštećenje određuje se od osnova koji čini osnov za zatečene korisnike prava na novčanu naknadu za telesno oštećenje u Republičkom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih, u procentu telesnog oštećenja utvrđenom u članu 39 ovog zakona.

Novčana naknada za telesno oštećenje pripada u stalnom mesečnom iznosu.

4. Naknada pogrebnih troškova

Član 75

Naknada pogrebnih troškova pripada u visini jedne i po prosečne penzije u fondu u prethodnom kvartalu, u odnosu na dan smrti korisnika.

5. Najniža i najviša penzija

Član 76

Najniži iznos penzije pripada osiguraniku koji ostvari pravo na starosnu, odnosno invalidsku penziju ako mu je ta penzija manja od iznosa penzije utvrđene po odredbama ovog člana.

Najniža starosna, odnosno invalidska penzija određuje se u visini iznosa usklađene najniže penzije zatečenih korisnika u Republičkom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih.

Član 77

Osiguranik koji je ostvario pravo na inostrani deo penzije prema međunarodnom ugovoru stiče pravo na najniži iznos penzije ako mu je iznos penzije, utvrđen po ovom zakonu, i inostrane penzije obračunate prema važećem deviznom kursu na dan donošenja rešenja, manji od iznosa najniže penzije određene prema članu 76 ovog zakona.

Član 78

Najviši iznos penzije određuje se tako što lični koeficijent ne može iznositi više od četiri.

6. Starosna i invalidska penzija za određene kategorije osiguranika

Član 79

Osiguraniku iz člana 42 ovog zakona, starosna odnosno invalidska penzija određuje se u skladu sa odredbama člana 61 ovog zakona, a lični bodovi utvrđuju se na način predviđen čl. 62 do 70 ovog zakona.

Iznos penzije utvrđen na način iz stava 1 ovog člana uvećan za 20%, predstavlja ukupan iznos penzije za osiguranike iz člana 42 ovog zakona.

IX USKLAĐIVANJE PENZIJE I NOVČANE NAKNADE ZA TELESNO OŠTEĆENJE

Član 80

Penzija se od 1. januara, 1. aprila, 1. jula i 1. oktobra tekuće godine usklađuje, na osnovu statističkih podataka, sa kretanjem troškova života i prosečne zarade zaposlenih na teritoriji Republike u prethodnom kvartalu, u procentu koji predstavlja zbir polovine procenta rasta, odnosno pada troškova života i polovine procenta rasta, odnosno pada zarada.

Isplata usklađene penzije teče od prvog dana u mesecu u kome je izvršeno usklađivanje.

Usklađivanje penzije u smislu stava 1 ovog člana vrši se na osnovu podataka organa nadležnog za poslove statistike za prethodni kvartal, iskazanih kumulativno.

Član 81

Novčana naknada za telesno oštećenje usklađuje se na način predviđen za usklađivanje penzija (član 80).

X OSTVARIVANJE I KORIŠĆENJE PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA

1. Ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja

Član 82

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju se kod fonda kod koga je osiguranik poslednji put bio osiguran.

Fond kod koga je osiguranik poslednji put bio osiguran nadležan je i kad se prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju po osnovu međunarodnih ugovora.

Izuzetno od odredaba st. 1 i 2 ovog člana, osiguranik odnosno korisnik prava, kao i član njegove porodice može na svoj zahtev ostvariti pravo na penziju kod fonda kod koga je navršen, odnosno utvrđen pretežan deo staža osiguranja.

Pravo izbora fonda iz stava 3 ovog člana može se koristiti samo jedanput.

Zahtev za ostvarivanje prava na penziju podnosi se fondu kod koga je osiguranik poslednji put bio osiguran.

Član 83

Prava za slučaj invalidnosti i smrti prouzrokovanih povredom na radu ostvaruju se kod fonda kod koga je osiguranik bio osiguran u času nastanka te povrede.

Prava za slučaj invalidnosti i smrti prouzrokovanih profesionalnom bolešću ostvaruju se kod fonda kod koga je osiguranik bio osiguran u vreme oboljenja od profesionalne bolesti, a ako u to vreme nije bio osiguran, ta prava ostvaruju se kod fonda kod koga je poslednji put bio osiguran.

Član 84

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju se od dana podnetog zahteva, a najranije šest meseci pre tog dana.

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja koja se ostvaruju u fondu obezbeđuju se u postupku predviđenom zakonom kojim je uređen opšti upravni postupak, ako ovim zakonom nije drukčije uređeno.

Akt donet u postupku pokrenutom suprotno odredbi člana 82 ovog zakona, ništav je.

Član 85

Penzijski staž i zarade, naknade, ugovorne naknade, odnosno osnovice osiguranja, kao i druge činjenice od uticaja na sticanje i utvrđivanje prava, osim nalaza, mišljenja i ocene organa veštačenja, uzimaju se u obzir pri ostvarivanju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, bez obzira na to kod kog fonda su utvrđeni, na osnovu podataka utvrđenih u matičnoj evidenciji.

Stož osiguranja utvrđuje fond kod koga je taj staž navršen.

Penzijski staž se ne može utvrđivati na osnovu izjava svedoka.

Član 86

Ako je penzijski staž utvrđen kod dva ili više fondova, oni nadoknađuju deo penzije fondu kod koga je ostvareno pravo na penziju.

Naknada dela penzije u smislu stava 1 ovog člana odgovara srazmeri između staža koji je osiguraniku utvrđen kod drugog fonda i ukupnog penzijskog staža.

Pri utvrđivanju srazmere između utvrđenog staža i ukupnog penzijskog staža, od ukupnog penzijskog staža odbijaju se periodi posebnog staža.

Naknada dela penzije iz stava 2 ovog člana obuhvata i srazmerni deo naknada, koja korisniku pripadaju po osnovu penzijskog i invalidskog osiguranja, kao i srazmerni deo obaveznih doprinosa koji se plaćaju na penzijska primanja.

Naknada srazmernog dela penzije obračunava se i isplaćuje mesečno, ako ugovorom između fondova nije drugačije određeno.

Odredbe ovog člana odnose se i na organizaciju za osiguranje vojnih osiguranika za staž navršen u svojstvu vojnog osiguranika posle 1. januara 1973. godine.

Član 87

Ako je invalidnost odnosno smrt osiguranika prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću, invalidska odnosno porodična penzija ostvarena po tom osnovu u celosti pada na teret fonda kod koga je pravo ostvareno.

Član 88

Postupak za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i za utvrđivanje penzijskog staža pokreće se na zahtev osiguranika, odnosno na zahtev člana porodice za ostvarivanje prava na porodičnu penziju.

U postupku iz stava 1 ovog člana fond je dužan da osiguranicima i korisnicima prava pruža stručnu pomoć.

Korisnik prava je dužan da fondu blagovremeno prijavi promenu koja je od uticaja na pravo odnosno obim korišćenja tog prava.

Član 89

Lica iz čl. 15 i 17 ovog zakona prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju u fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih.

Član 90

Fond na teritoriji Republike kod koga je korisnik starosne penzije ostvario pravo, nadležan je za ponovno određivanje penzije u slučaju da se korisnik penzije zaposli, odnosno obavlja samostalnu delatnost.

Član 91

Činjenice koje se, u skladu sa zakonom, ne utvrđuju u matičnoj evidenciji, a koje su od značaja za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, utvrđuju se u postupku rešavanja o tim pravima.

Član 92

U postupku za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u fondu obezbeđuje se dvostепенost.

Član 93

Kada je za rešavanje o pravu iz penzijskog i invalidskog osiguranja potrebno utvrđivanje postojanja invalidnosti, telesnog oštećenja, uzroka invalidnosti i telesnog oštećenja, potpune nesposobnosti za rad i nesposobnosti za samostalan život i rad, fond utvrđuje te činjenice na osnovu nalaza, mišljenja i ocene organa veštačenja čije se obrazovanje i način rada uređuje opštim aktom fonda.

Nalaz, mišljenje i ocena iz stava 1 ovog člana podleže kontroli koju vrši organ fonda utvrđen opštim aktom iz stava 1 ovog člana.

Na akt iz stava 1 ovog člana saglasnost daje ministar nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja i ministar nadležan za poslove zdravlja.

U obavljanju kontrole iz stava 2 ovog člana, može se dati saglasnost ili primedba. Primedba kojom se ukazuje na uočene nedostatke i daje uputstvo za njihovo otklanjanje, obavezna je za organe koji su vršili veštačenje.

Član 94

Postupak za ostvarivanje prava po osnovu invalidnosti pokreće fond na zahtev osiguranika na osnovu predloga za utvrđivanje invalidnosti, u skladu sa opštim aktom fonda.

Predlog iz stava 1 ovog člana daje izabrani lekar, u skladu sa zakonom, a saglasnost na predlog daje lekarska komisija u zdravstvenoj ustanovi.

Komisiju iz stava 2 ovog člana imenuje ministarstvo nadležno za poslove zdravlja.

Ako ne postoji saglasnost komisije iz stava 2 ovog člana, troškove postupka snosi osiguranik koji je podneo zahtev.

Naknadu troškova za rad komisije iz stava 2 ovog člana, sporazumno uređuju ministar nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja i ministar nadležan za poslove zdravlja.

Član 95

Postupak za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za telesno oštećenje pokreće se na zahtev osiguranika odnosno korisnika prava, na osnovu medicinske dokumentacije.

Postupak za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za telesno oštećenje pokreće se i po službenoj dužnosti na osnovu mišljenja organa veštačenja datog prilikom veštačenja o invalidnosti, u skladu sa opštim aktom fonda.

Član 96

Promene u stanju invalidnosti koje su od uticaja na pravo na invalidsku penziju priznatu pravosnažnim rešenjem, utvrđuju se u postupku pokrenutom na zahtev osiguranika, odnosno po službenoj dužnosti.

Fond određuje obavezan kontrolni pregled korisnika prava, najkasnije u roku od tri godine od dana utvrđivanja invalidnosti, osim u slučajevima predviđenim opštim aktom fonda.

Na akt iz stava 2 ovog člana saglasnost sporazumno daju ministar nadležan za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja i ministar nadležan za poslove zdravlja.

Član 97

Kao dan nastanka invalidnosti i telesnog oštećenja uzima se dan kada je na osnovu pregleda dat nalaz, mišljenje i ocena organa veštačenja u prvostepenom postupku, odnosno neki raniji dan za koji postoji odgovarajuća medicinska dokumentacija.

Član 98

Rešenje o pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja i o penzijskom stažu donosi organ fonda određen opštim aktom fonda.

Prvostepeno rešenje iz stava 1 ovog člana podleže prethodnoj kontroli koju vrši organ utvrđen opštim aktom fonda.

Član 99

Protiv prvostepenog rešenja može se izjaviti žalba organu određenom opštim aktom fonda u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Žalba ne odlaže izvršenje rešenja osim ako se njom pobija utvrđena invalidnost.

Član 100

Prvostepeno rešenje fonda podleže reviziji koju vrši organ određen opštim aktom fonda.

Revizijom se može ispitati i pravilnost nalaza, mišljenja i ocene koje daju organi veštačenja.

Revizija ne odlaže izvršenje rešenja.

Član 101

Ako je protiv prvostepenog rešenja izjavljena žalba, o reviziji i žalbi rešava se istim rešenjem.

Ako protiv prvostepenog rešenja nije izjavljena žalba, a revizija ne bude izvršena u roku od tri meseca od dana isteka roka za žalbu, smatra se da je revizija izvršena i data saglasnost na to rešenje.

Član 102

U vršenju revizije na prvostepeno rešenje može se dati saglasnost, odnosno prvostepeno rešenje može se izmeniti, poništiti ili ukinuti.

Ako je prvostepeno rešenje poništeno ili ukinuto, revizijom se ispituje samo da li je novo rešenje u skladu sa razlozima zbog kojih je ranije prvostepeno rešenje poništeno ili ukinuto.

Član 103

Protiv rešenja fonda donetog po žalbi, odnosno u vršenju revizije o pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja i protiv konačnog rešenja o podacima utvrđenim u matičnoj evidenciji, može se pokrenuti upravni spor kod nadležnog suda.

Član 104

Protiv konačnog rešenja fonda, u slučajevima kada nisu ispunjeni uslovi za ponavljanje postupka po zakonu kojim je uređen opšti upravni postupak, ili su protekli rokovi za ponavljanje postupka po tom zakonu, postupak se može ponoviti:

- 1) ako se sazna za nove činjenice, odnosno nađe ili stekne mogućnost da se upotrebe novi dokazi koji bi sami, ili u vezi sa već upotrebljenim dokazima, mogli dovesti do drugačijeg rešenja;
- 2) kada je propušteno da se u ranijem postupku iznese neka činjenica, odnosno dokaz koji može dovesti do drugačijeg rešenja.

Ponavljanje postupka pokreće se na predlog osiguranika ili po službenoj dužnosti.

Ako je predlog za ponavljanje postupka podnet, odnosno postupak ponavljanja pokrenut u roku od pet godina od dana dostavljanja rešenja osiguraniku, u ponovljenom postupku primenjuju se propisi koji su važili u vreme donošenja rešenja po kome se postupak ponavlja. Ako je predlog podnet, odnosno postupak ponavljanja pokrenut po isteku tog roka, u ponovljenom postupku primenjuju se propisi koji važe u vreme podnošenja predloga za ponavljanje postupka, odnosno u vreme pokretanja tog postupka po službenoj dužnosti.

Na osnovu podataka pribavljenih u ranijem i ponovljenom postupku, nadležni organ novim rešenjem može ranije rešenje koje je bilo predmet ponavljanja ostaviti na snazi ili ga zameniti novim rešenjem kojim se ukida ranije rešenje.

Član 105

Pravosnažno rešenje fonda može se izmeniti novim rešenjem ako je njime povređen zakon ili opšti akt fonda na štetu osiguranika odnosno korisnika prava ili ako je o nekom pravnom pitanju docnije zauzeto pravno shvatanje povoljnije za osiguranika.

Novo rešenje će se doneti i ako se sazna za činjenice koje su od uticaja na pravo osiguranika, a koje su nastale posle donošenja rešenja.

Prava utvrđena rešenjem donetim u postupku izmene pripadaju od prvog dana narednog meseca od dana podnošenja zahteva za izmenu rešenja, odnosno od dana donošenja rešenja u postupku za izmenu pokrenutom po službenoj dužnosti.

Kod ponovnog rešavanja o pravu osiguranika odnosno korisnika prava, prema stavu 1 ovog člana primenjuju se propisi koji su važili u času donošenja konačnog rešenja. Ako se rešava o pravu prema stavu 2 ovog člana primeniće se propisi koji važe u vreme pokretanja postupka.

Član 106

U sporovima sukoba nadležnosti u postupku za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja do kojih dođe između fondova odnosno fonda i poslodavaca, nadležan je Vrhovni sud Srbije.

2. Korišćenje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja

Član 107

Pravo na starosnu penziju ostvaruje se posle prestanka osiguranja.

Član 108

Penzije i novčane naknade utvrđuju se u mesečnom iznosu i isplaćuju unazad.

Član 109

Fond kod koga je ostvareno pravo na penziju ili novčanu naknadu dužan je da korisniku prava isplaćuje iznose koji mu pripadaju u mestu njegovog boravka u Republici Srbiji, odnosno Republici Crnoj Gori.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, sporazumom između Republike Srbije i Republike Crne Gore može se urediti i drugačije.

Član 110

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja prestaju kada, u toku njihovog korišćenja, prestanu da postoje uslovi za sticanje i ostvarivanje tih prava.

Prava iz stava 1 ovog člana prestaju i kad korisnik ostvari pravo iz ovog osiguranja kod organizacije za obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje države koja je formirana na području prethodne Jugoslavije, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno.

Korisniku penzije iz stava 2 ovog člana koji ispunjava uslove za sticanje prava na penziju propisane ovim zakonom ponovo se utvrđuje pravo na penziju, pri čemu se ne uzima u obzir penzijski staž na osnovu koga je organizacija za obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje države formirane na području prethodne Jugoslavije utvrdila pravo na penziju.

Član 111

Starosna penzija isplaćuje se od dana ispunjenja uslova, ako je zahtev podnet u roku od šest meseci od dana ispunjenja uslova propisanih za sticanje prava, odnosno od dana prestanka osiguranja, a ako je zahtev podnet po isteku toga roka, od dana podnošenja zahteva i za šest meseci unazad.

Porodična penzija isplaćuje se od dana utvrđenog u stavu 1 ovog člana, pod uslovom da podnosilac zahteva u tom periodu nije bio u osiguranju.

Član 112

Osiguraniku koji pravo na invalidsku penziju ostvaruje u postupku pokrenutom u toku trajanja osiguranja, invalidska penzija isplaćuje se od dana prestanka osiguranja, a najranije od dana prijema pravosnažnog rešenja o utvrđenoj invalidnosti.

Kada se pravo na invalidsku penziju ostvaruje posle prestanka zaposlenja odnosno osiguranja, a invalidnost je postojala pre podnošenja zahteva, invalidska penzija isplaćuje se od dana nastanka invalidnosti, ali najviše za šest meseci unazad od dana podnošenja zahteva.

Član 113

Novčana naknada za telesno oštećenje isplaćuje se od dana nastanka telesnog oštećenja, ali najviše za šest meseci unazad od dana podnošenja zahteva, ako je telesno oštećenje postojalo pre podnošenja zahteva.

Član 114

Osiguranik odnosno korisnik prava na novčanu naknadu za telesno oštećenje koji po posebnim propisima stekne pravo na novčanu naknadu po osnovu istog telesnog oštećenja može po sopstvenom izboru da koristi samo jedno od tih prava, ako posebnim propisima nije drukčije određeno.

Član 115

Ako u stanju invalidnosti, odnosno stepenu telesnog oštećenja nastupe promene koje su od uticaja na utvrđena prava, ta prava prestaju, menjaju se odnosno stiču se nova prava, i to:

- 1) ako je promena utvrđena na zahtev osiguranika - od prvog dana narednog meseca po podnošenju zahteva;
- 2) ako je promena utvrđena na zahtev osiguranika nastala posle podnetog zahteva - od prvog dana narednog meseca posle nastale promene;
- 3) ako je promena utvrđena po službenoj dužnosti od prvog dana narednog meseca po donošenju prvostepenog rešenja o određivanju prava po osnovu utvrđene promene.

Član 116

Porodična penzija isplaćuje se kao jedna penzija i kada je određena za više korisnika, ako korisnici ne zahtevaju da im se penzija isplaćuje odvojeno.

Ako porodična penzija pripada samo članovima uže porodice ili samo članovima šire porodice, a neki od njih žive odvojeno, ukupna porodična penzija deli se na jednake delove.

Ako porodična penzija pripada i članovima uže porodice i članovima šire porodice, a neki od njih žive odvojeno, ta penzija se prethodno deli na deo koji pripada članovima uže porodice i deo koji pripada članovima šire porodice, pa se svaki deo dalje raspoređuje na jednake delove.

Član 117

Ako porodičnu penziju koriste dva ili više članova porodice, pa nekom od njih prestane pravo na penziju, ostalim članovima koji imaju pravo na porodičnu penziju ponovo se određuje visina penzije. Tako određena visina penzije pripada od prvog narednog dana u odnosu na dan kada je korisniku prestalo pravo na penziju.

Ako se isplata porodične penzije obustavi, ili ako pravo koje pripada pojedinom članu porodice miruje, porodična penzija se ponovo ne određuje.

Ako se korisniku porodične penzije, zbog zaposlenja, odnosno obavljanja delatnosti po osnovu koje je obavezno osiguran ili zbog korišćenja starosne ili invalidske penzije, ne isplaćuje porodična penzija koja mu pripada, ostalim članovima uže porodice isplaćuje se za to vreme porodična penzija u visini koja se određuje kao da korisnik penzije nema pravo na porodičnu penziju.

Član 118

Pravo na porodičnu penziju prestaje članu porodice koji usled nastale promene više ne ispunjava uslove za sticanje i korišćenje tog prava.

Pravo na porodičnu penziju prestaje članu porodice ako je pravosnažnom presudom osuđen za smrt lica po osnovu koga ostvaruje, odnosno koristi pravo.

Član 119

Ako osiguranik, odnosno korisnik penzije, stekne pravo na dve ili više penzija na teritoriji Republike, može koristiti samo jednu od tih penzija, i to po sopstvenom izboru.

Član 120

Osiguranik koji sam plaća doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje može koristiti prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ako su uplaćeni svi dospel i iznosi doprinosa, u skladu sa zakonom.

Član 121

Korisnik starosne penzije koji se zaposli na teritoriji Republike, odnosno obavlja samostalnu delatnost po osnovu koje je obavezno osiguran na teritoriji Republike, ima pravo po prestanku

tog zaposlenja odnosno obavljanja te samostalne delatnosti, na ponovno određivanje penzije ako je bio u osiguranju najmanje godinu dana.

Korisniku penzije koji radi u inostranstvu obustavlja se za vreme tog rada isplata penzije, ukoliko međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno.

Član 122

Dospeli mesečni iznosi novčanih davanja na osnovu utvrđenih prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ne isplaćuju se korisniku koji se bez opravdanih razloga u određenom roku ne odazove pozivu za pregled radi ponovnog utvrđivanja stanja invalidnosti, stepena telesnog oštećenja, za sve vreme dok se ne odazove pozivu.

Mesečni iznosi obustavljeni prema stavu 1 ovog člana isplaćuju se naknadno korisniku koji se odazove pozivu u roku od 30 dana od dana određenog za pregled.

Korisniku koji se odazove pozivu po isteku roka iz stava 2 ovog člana, obustavljeni mesečni iznosi primanja ne isplaćuju se, a isplata primanja uspostavlja se od prvog dana narednog meseca posle odazivanja pozivu.

Član 123

Dospeli mesečni iznosi penzije, novčane naknade za telesno oštećenje, koji nisu mogli biti isplaćeni zbog okolnosti koje je prouzrokovao korisnik, naknadno će se isplatiti najviše za 12 meseci unazad računajući od dana kada, po prestanku delovanja tih okolnosti, korisnik podnese zahtev za isplatu.

Član 124

Fond kod koga je ostvareno pravo na penziju ili novčanu naknadu obezbeđuje njihovu isplatu korisnicima prava u inostranstvu, pod uslovima predviđenim međunarodnim ugovorom, odnosno pod uslovom reciprociteta.

Korisniku penzije ili novčane naknade za telesno oštećenje - stranom državljaninu ili licu bez državljanstva isplaćuju se u inostranstvu iznosi koji mu pripadaju ako sa odnosnom državom postoji sporazum o isplati u inostranstvu ili odnosna država priznaje takvo pravo našim državljanima.

Korisnik penzije ili naknade po propisima penzijskog i invalidskog osiguranja može ovlastiti neko drugo lice da u njegovo ime prima penziju ili naknadu.

Ovlašćenje iz stava 3 ovog člana važi najduže 12 meseci.

XI MATIČNA EVIDENCIJA O OSIGURANICIMA I KORISNICIMA PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA

Član 125

Fond vodi matičnu evidenciju o osiguranicima, obveznicima plaćanja doprinosa i korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Izuzetno od odredbe stava 1 ovog člana, matičnu evidenciju za zaposlene u organu nadležnom za unutrašnje poslove vodi taj organ odnosno Bezbedonosno-informativna agencija za njene pripadnike, na način utvrđen ovim zakonom.

Fond vrši kontrolu vođenja evidencije iz stava 2 ovog člana.

Član 126

Matična evidencija se vodi po propisanim jedinstvenim metodološkim principima.

Podaci se unose u matičnu evidenciju prema propisanom jedinstvenom kodeksu šifara.

Podaci se unose u matičnu evidenciju na osnovu prijave podnesenih na propisanim obrascima koje se mogu dostavljati i putem sredstava za elektronsku obradu podataka.

Akte odnosno obrasce iz st. 1 do 3 ovog člana propisuje Vlada Republike Srbije.

Član 127

Matična evidencija ustrojava se unošenjem podataka o osiguraniku na osnovu prijave na osiguranje.

Član 128

U matičnu evidenciju unose se podaci o:

- 1) osiguranicima;
- 2) korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja;
- 3) obveznicima plaćanja doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Član 129

U matičnu evidenciju unose se sledeći podaci o osiguranicima:

- 1) prezime i ime;
- 2) jedinstveni matični broj građana i poreski identifikacioni broj;
- 3) pol;
- 4) dan, mesec i godina rođenja;
- 5) zanimanje;
- 6) školska sprema;
- 7) osnov osiguranja;

- 8) datum sticanja i prestanka svojstva osiguranika;
- 9) o stažu osiguranja, zaradama, naknadama zarada, odnosno osnovicama osiguranja, ugovorenim naknadama i drugim naknadama koje služe za određivanje visine prava;
- 10) o broju meseci, odnosno dana provedenih na radu i broju meseci, odnosno dana za koje su isplaćene naknade;
- 11) o visini uplaćenog doprinosa;
- 12) da li je osiguranik korisnik penzije;
- 13) o obvezniku plaćanja doprinosa;
- 14) o penzijskom stažu - po vrstama;
- 15) o osiguranicima s telesnim oštećenjem od najmanje 70%, vojnim invalidima od prve do šeste grupe, civilnim invalidima rata od prve do šeste grupe, slepim licima i licima obolelim od distrofije ili srodnih mišićnih i neuromišićnih oboljenja, paraplegije, cerebralne i dečije paralize i multipleks skleroze.

Za osiguranike koji rade na radnim mestima, odnosno poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, u matičnoj evidenciji evidentiraju se podaci o stažu osiguranja, odnosno o vremenu provedenom na tim radnim mestima, odnosno poslovima i stepenu uvećanja staža.

Osiguranicima koji nemaju jedinstven matični broj građana fond određuje lični broj.

Član 130

U matičnu evidenciju, pored podataka iz člana 129 stav 1 tač. 1) do 4) ovog zakona, unose se i sledeći podaci o korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja:

- 1) o vrsti penzije;
- 2) o pravnom osnovu za utvrđivanje penzije;
- 3) o datumu sticanja prava na penziju i datumu početka isplate, obustave i ponovne isplate penzije, kao i o pravnom osnovu za obustavu, odnosno ponovnu isplatu penzije;
- 4) o invalidnosti, uzroku invalidnosti i dijagnozi;
- 5) o iznosu penzije na dan ostvarivanja prava.

U matičnu evidenciju unose se i podaci o srodstvu korisnika porodične penzije sa umrlim osiguranikom, odnosno korisnikom penzije po osnovu koga je ostvareno pravo na porodičnu penziju.

Član 131

Fond određuje obveznicima plaćanja doprinosa registarski broj.

Registarski broj iz stava 1 ovog člana sastoji se od oznake fonda, opštine, tekućeg rednog broja registra i kontrolnog broja.

Član 132

Prijave podataka za matičnu evidenciju podnose fondu:

1) poslodavac:

(1) prijave podataka o obvezniku plaćanja doprinosa koje obuhvataju prijave početka i prijave prestanka poslovanja;

(2) prijavu na osiguranje i odjavu osiguranja, za osiguranike iz člana 11 tač. 1) do 6) i tač. 8) do 11) ovog zakona;

(3) prijave podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade i naknade zarade koje služe za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta za osiguranike zaposlene i visine uplaćenog doprinosa;

(4) prijave promena podataka iz odredaba podtač. (1) do (3) ove tačke;

(5) prijavu o uplati doprinosa po osnovu ugovorene naknade odnosno naknade po osnovu ugovora o dopunskom radu i visini te naknade;

2) nadležni organ (opštinska uprava) - prijavu na osiguranje i odjavu osiguranja za osiguranike koji, u skladu sa zakonom, samostalno obavljaju privrednu delatnost i osiguranike poljoprivrednike, kao i prijavu promene tih podataka;

3) organ nadležan za poslove javnih prihoda - prijave podataka za utvrđivanje staža osiguranja, osnovice osiguranja koje služe za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta i visini uplaćenog doprinosa - za osiguranike samostalnih delatnosti, i osiguranike poljoprivrednike, kao i prijavu promene tih podataka, izuzev za osiguranike iz člana 12 stav 1 tačka 2) koji su u radnom odnosu i tač. 3) do 5);

4) organizacija, savez i udruženje - prijavu na osiguranje i odjavu osiguranja, osim za osiguranike koji samostalno obavljaju privrednu delatnost, kao i prijavu promene tih podataka;

5) osiguranik koji je sam obveznik plaćanja doprinosa, osim osiguranika iz tač. 2) do 4) ovog stava:

(1) prijave podataka o obvezniku plaćanja doprinosa;

(2) prijavu na osiguranje, promenu podataka u toku osiguranja i odjavu osiguranja;

6) organizacija za zapošljavanje:

(1) prijavu na osiguranje i odjavu osiguranja za osiguranike za koje je, u skladu sa zakonom, obveznik plaćanja doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, kao i prijavu promene tih podataka;

(2) prijave podataka o utvrđenom stažu osiguranja, naknadi zarade i visini uplaćenog doprinosa za lica iz podtačke (1) ove tačke, kao i prijavu promene tih podataka.

7) fond:

(1) unosi u matičnu evidenciju podatke o utvrđenom penzijskom stažu, zaradi, naknadama zarade, osnovicama osiguranja, ugovorenim naknadama i drugim naknadama koje služe za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta i visini uplaćenog doprinosa - za osiguranike koji su sami obveznici plaćanja doprinosa, osim za osiguranike iz stava 1 tačka 3) ovog člana;

(2) vodi posebnu evidenciju o uplaćenim doprinosima iz stava 1 tačka 1) podtačka (5) ovog člana.

8) nadležni matičar - prijave o smrti korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Član 133

U slučaju kada su prijave podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja, ugovorene naknade i druge naknade koje služe za utvrđivanje visine prava i visine uplaćenog doprinosa podnesene putem sredstava za elektronsku obradu podataka, podnosilac prijave je dužan da, na zahtev fonda, te prijave podnese na propisanim obrascima.

Član 134

U prijave podataka za matičnu evidenciju podaci se unose samo na osnovu javnih isprava i evidencija propisanih zakonom.

Član 135

Za tačnost podataka unesenih u prijave podataka za matičnu evidenciju odgovoran je podnosilac prijave.

Fond je dužan da proverava tačnost podataka unesenih u prijave podataka za matičnu evidenciju, da zahteva dokaze i vrši uvid u evidencije i dokumentaciju na kojima se zasnivaju podaci uneseni u prijave.

Podnosilac prijave je dužan da osiguraniku, korisniku prava i fondu daje tačna obaveštenja, odnosno podatke od značaja za utvrđivanje činjenica važnih za sticanje i ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, kao i da fondu pruži dokaze i omogući uvid u evidenciju i dokumentaciju.

Član 136

Svojstvo osiguranika za lica za koje je podnesena prijava na osiguranje utvrđuje se uvođenjem u matičnu evidenciju izdavanjem potvrde o prijemu prijave na osiguranje.

Prilikom prijema prijave na osiguranje vrši se provera podataka sadržanih u prijavi i zahtevaju dokazi na kojima se ti podaci zasnivaju.

Odredbe st. 1 i 2 ovog člana primenjuju se i prilikom odjave osiguranja.

Podnosilac prijave dužan je da licu, za koje je podneo prijavu na osiguranje odnosno odjavu osiguranja, preda overenu foto-kopiju potvrde o prijemu te prijave odnosno odjave, u roku od osam dana od dana njenog izdavanja.

Ako se na osnovu podnesene prijave na osiguranje utvrdi da nisu ispunjeni uslovi za priznavanje svojstva osiguranika, podnosiocu prijave izdaje se pismeno rešenje.

Kopije potvrda o prijemu prijave na osiguranje i odjave osiguranja za osiguranike iz člana 12 stav 1 tačka 1) ovog zakona, fond je dužan da dostavi nadležnom poreskom organu do petog u mesecu za prethodni mesec.

Dostavljanje podataka iz stava 6 ovog člana može se vršiti i u elektronskoj formi.

Član 137

Lice za koje obveznik podnošenja prijava nije podneo prijavu na osiguranje može podneti zahtev za utvrđivanje svojstva osiguranika.

Zahtev iz stava 1 ovog člana može podneti i obveznik podnošenja prijave.

Fond će pokrenuti postupak za utvrđivanje svojstva osiguranika i kada, prilikom kontrole ili na drugi način, utvrdi da prijava na osiguranje nije podnesena za lice koje ima pravo na penzijsko i invalidsko osiguranje.

U slučajevima iz st. 1 do 3 ovog člana fond donosi pismeno rešenje o utvrđivanju svojstva osiguranika.

Obveznik podnošenja prijave dužan je da, na osnovu rešenja iz stava 4 ovog člana kojim je utvrđeno svojstvo osiguranika, podnese prijavu na osiguranje.

Odredbe st. 1 do 5 ovog člana primenjuju se i u slučaju kad obveznik podnošenja odjave osiguranja nije podneo odjavu osiguranja.

Član 138

Licu kome svojstvo osiguranika nije utvrđeno u rokovima određenim za podnošenje prijave na osiguranje, to svojstvo može se utvrditi najranije od 1. januara 1965. godine, na način utvrđen ovim zakonom.

Svojstvo osiguranika, osnov osiguranja, zarade, naknade, ugovorene naknade i visina uplaćenog doprinosa ne mogu se utvrđivati na osnovu izjava svedoka.

Član 139

Prijave podataka za matičnu evidenciju podnose se fondu, odnosno njegovoj organizacionoj jedinici, i to:

- 1) za osiguranike zaposlene iz člana 11 tač. 1) do 6) i tač. 8) do 11) ovog zakona - prema sedištu poslodavca, odnosno njegove organizacione jedinice (filijala, ekspozitura, ispostava, poslovica, predstavništvo, zastupništvo i druge poslovne i radne jedinice);
- 2) za osiguranike zaposlene iz člana 11 tačka 7) i člana 15 ovog zakona - prema prebivalištu osiguranika u Republici;
- 3) za osiguranike samostalnih delatnosti iz člana 12 stav 1 tač. 1) i 2) ovog zakona, izuzev osiguranika koji ne ostvaruju redovan mesečni prihod - prema mestu u kome je osiguranik registrovao obavljanje delatnosti po osnovu koje je osiguran;
- 4) za osiguranike samostalnih delatnosti iz člana 12 stav 1 tač. 3), 4) i 5) ovog zakona i za osiguranike koji ne ostvaruju redovan mesečni prihod - prema prebivalištu, odnosno boravištu osiguranika u Republici;
- 5) za osiguranike poljoprivrednike iz člana 13 ovog zakona - prema sedištu organa nadležnog za utvrđivanje poreza na katastarski prihod od poljoprivredne delatnosti.

Za osiguranike koji obavljaju poslove iz člana 12 stav 1 tačka 3) ovog zakona, a nisu obavezno osigurani po osnovu obavljanja tih poslova, podaci o ugovorenoj naknadi dostavljaju se fondu nadležnom u skladu sa članom 10 stav 2 ovog zakona.

Član 140

Svojstvo osiguranika, staž osiguranja, zarade, naknade zarade, osnovice osiguranja, odnosno ugovorene naknade koje se uzimaju za utvrđivanje visine prava utvrđuje fond na osnovu prijave podataka iz člana 132 ovog zakona, unošenjem podataka u matičnu evidenciju.

Podaci iz člana 129 stav 2 ovog zakona utvrđuju se unošenjem u matičnu evidenciju po ispunjenju uslova iz člana 52 ovog zakona.

Član 141

Fond koji, prilikom provere podataka iz člana 135 ovog zakona, utvrdi da prijava o stažu osiguranja, zaradama, naknadama zarada, odnosno osnovicama osiguranja, odnosno ugovorenim naknadama i visini uplaćenih doprinosa koje se uzimaju za utvrđivanje visine prava i visine uplaćenih doprinosa nije pravilno popunjena ili da podaci nisu uneseni u skladu s propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju, naložiće podnosiocu prijave da ih ispravi u roku koji ne može biti duži od 30 dana.

Član 142

Fond je dužan je da osiguraniku, na njegov zahtev, izda uverenje o podacima unesenim u matičnu evidenciju o osiguranicima.

Uverenje iz stava 1 ovog člana ima svojstvo javne isprave.

Osiguranik ima pravo da zahteva da fond donese rešenje o podacima o osiguranju, penzijskom stažu, zaradama, naknadama zarade, odnosno osnovicama osiguranja, odnosno ugovorenim naknadama i drugim naknadama i visini uplaćenih doprinosa, unetim u matičnu evidenciju.

Fond je dužan da rešenje iz stava 3 ovog člana donese u roku od 15 dana od dana prijema zahteva.

Član 143

Podaci uneti u matičnu evidenciju, na način utvrđen ovim zakonom, mogu se naknadno menjati u sledećim slučajevima:

- 1) ako nadležni organ naknadno, u propisanom postupku, utvrdi promenu podataka;
- 2) ako su podaci o osiguranju, penzijskom stažu, stažu osiguranja, zaradama, naknadama zarada, ugovorenim naknadama, odnosno osnovicama osiguranja koji služe za utvrđivanje visine prava, kao i podaci o visini uplaćenih doprinosa uneti u matičnu evidenciju na osnovu lažnih isprava;
- 3) ako se naknadno, proverom podataka ili na drugi način, utvrdi da su u matičnu evidenciju uneti netačni ili nepotpuni podaci.

Promena podataka unetih u matičnu evidenciju vrši se na osnovu odgovarajuće prijave promene podataka, po postupku utvrđenim ovim zakonom.

Član 144

Prijave podataka iz člana 132 ovog zakona dostavljaju se u sledećim rokovima:

- 1) prijava podataka o obvezniku plaćanja doprinosa - u roku od osam dana od dana početka poslovanja, odnosno od dana prestanka poslovanja, odnosno od dana nastale promene u poslovanju obveznika plaćanja doprinosa;
- 2) prijava na osiguranje, odjava od osiguranja i prijava promena u toku osiguranja - u roku od osam dana od dana zaposlenja, odnosno od dana zaključenja ugovora, obavljanja poslova ili početka obavljanja delatnosti, odnosno od dana prestanka zaposlenja, obavljanja poslova ili obavljanja delatnosti, odnosno od dana nastale promene u osiguranju;
- 3) prijava podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade, naknade zarade, osnovice osiguranja, odnosno ugovorene naknade koje služe za utvrđivanje visine prava i visine uplaćenih doprinosa - najdocnije do 30. aprila tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu, a organ nadležan za poslove javnih prihoda - do 30. juna tekuće godine;
- 4) prijava o promeni podataka iz tačke 3) ovog člana - u roku od osam dana od dana utvrđene promene, odnosno od dana prijema pravosnažnog rešenja kojim je utvrđena promena podataka;
- 5) prijava o smrti korisnika prava - u roku od tri dana od dana izdavanja izvoda iz matične knjige umrlih

6) prijava iz člana 132 stav 1 tačka 1) podtačka (5) u roku od tri dana od dana uplate doprinosa.

Član 145

Fond je dužan je da podatke iz primljenih prijava unese u matičnu evidenciju u sledećim rokovima:

1) podatke iz prijava iz člana 144 tač. 1) i 2) ovog zakona - u roku od 30 dana od dana prijema prijave;

2) podatke iz prijava iz člana 144 tač. 3) i 4) ovog zakona - u roku od 60 dana od dana prijema prijave, a najdocnije do kraja tekuće godine za prethodnu godinu.

3) podatke iz prijava iz člana 144 tačka 5) ovog zakona - u roku od jednog dana od dana prijema prijave

4) podatke iz prijava iz člana 132 stav 1 tačka 1) podtačka (5) ovog zakona - u roku od jednog dana od dana prijema prijave.

Član 146

Prijave podataka za ustrojavanje i vođenje matične evidencije na osnovu kojih su podaci uneti u matičnu evidenciju, čuvaju se najmanje 30 godina od dana sticanja prava utvrđenih na osnovu tih podataka, ali ne manje od 10 godina od dana prestanka prava.

Prijave podataka za osiguranike koji nisu stekli pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja čuvaju se najmanje 40 godina, računajući od poslednjeg unošenja podataka u matičnu evidenciju.

Član 147

Umesto originalnih prijava podataka mogu se čuvati prijave snimljene na mikrofilmovima, odnosno sredstvima za elektronsku obradu podataka (magnetni mediji i sl.).

Fond izdaje osiguraniku overenu foto-kopiju prijave iz stava 1 ovog člana.

Član 148

Uništavanje originalnih prijava na osnovu kojih su podaci uneti u matičnu evidenciju vrši stručna komisija koju obrazuje fond.

Član 149

Podaci sadržani u matičnoj evidenciji koriste se i za statistička istraživanja.

Fond najmanje jednom godišnje, objavljuje podatke iz stava 1.

Zaštita podataka iz matične evidencije obezbeđuje se na propisan način.

XII ORGANIZACIJA

Član 150

Penzijsko i invalidsko osiguranje obezbeđuje i sprovodi fond.

Fond je pravno lice sa statusom organizacije za obavezno socijalno osiguranje u kome se ostvaruju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i obezbeđuju sredstva za ovo osiguranje.

Član 151**

Fond:

- 1) osigurava na penzijsko i invalidsko osiguranje sva lica koja su po ovom zakonu obavezno osigurana i koja su se uključila u ovo osiguranje;
- 2) *(prestala da važi)*;
- 3) utvrđuje osnovice za plaćanje doprinosa u skladu sa ovim zakonom;
- 4) obezbeđuje namensko i ekonomično korišćenje sredstava, stvara rezerve za osiguranje i stara se o uvećanju sredstava na ekonomskim osnovama;
- 5) obezbeđuje neposredno, efikasno, racionalno i zakonito ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i organizuje obavljanje poslova za sprovođenje osiguranja;
- 6) vrši kontrolu prijavljivanja na osiguranje kao i kontrolu svih podataka od značaja za sticanje, korišćenje i prestanak prava;
- 7) organizuje i sprovodi penzijsko i invalidsko osiguranje, u skladu sa zakonom;
- 8) obavlja druge poslove, u skladu sa zakonom i statutom fonda.

Član 152

Prava iz člana 150 ovog zakona ostvaruju se i obezbeđuju u fondu:

- 1) za osiguranike zaposlene - u Republičkom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih;
- 2) za osiguranike samostalnih delatnosti - u Republičkom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje samostalnih delatnosti;
- 3) za osiguranike poljoprivrednike - u Republičkom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje poljoprivrednika.

Pokrajinski fond za penzijsko i invalidsko osiguranje, kao organizaciona jedinica fonda iz stava 1 ovog člana, pored poslova utvrđenih statutom fonda obavlja i:

- 1) pripremu i izradu materijala za pregovore sa inostranim nosiocima penzijskog i invalidskog osiguranja;
- 2) poslove dijagnostike radi provere medicinske dokumentacije;
- 3) poslove u vezi sa stažom osiguranja sa uvećanim trajanjem;
- 4) poslove u vezi sa obezbeđivanjem društvenog standarda korisnika prava;
- 5) vrši statistička i druga istraživanja u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja;
- 6) ostvaruje saradnju sa nadležnim pokrajinskim organom, naročito u pogledu razmene podataka i iskustava, kao i sa savezom penzionera i savezima sindikata obrazovanim na nivou autonomne pokrajine.

Član 153

Fondom iz člana 152 stav 1 tačka 1) upravljaju predstavnici osiguranika, poslodavaca i korisnika prava.

Fondom iz člana 152 stav 1 tač. 2) i 3) upravljaju predstavnici osiguranika i korisnika prava.

Član 154

Organi fonda su upravni odbor, nadzorni odbor i direktor.

Član 155

Upravni odbor fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih ima 15 članova, od kojih po pet predstavnika osiguranika, poslodavaca i korisnika prava, s tim što dva predstavnika poslodavaca imenuje Vlada Republike Srbije.

Članove upravnog odbora fonda iz stava 1 ovog člana, imenuju: reprezentativni sindikati organizovani na nivou Republike, u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad - iz reda osiguranika; reprezentativna udruženja poslodavaca organizovanih na nivou Republike, u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad - iz reda poslodavaca; udruženja penzionera organizovanih na nivou Republike, koja imaju više od 50.000 registrovanih članova - iz reda korisnika prava.

Udruženje penzionera iz stava 2 ovog člana podnosi dokaz o broju registrovanih članova.

Član 156

Upravni odbor fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje samostalnih delatnosti ima devet članova, od kojih šest predstavnika osiguranika i tri predstavnika korisnika prava.

Članove upravnog odbora fonda iz stava 1 ovog člana, imenuju: reprezentativna udruženja poslodavaca organizovanih na nivou Republike, u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad - iz reda osiguranika i udruženja penzionera organizovanih na nivou Republike, koja imaju više od 50.000 registrovanih članova - iz reda korisnika prava.

Udruženje penzionera iz stava 2 ovog člana podnosi dokaz o broju registrovanih članova.

Član 157

Upravni odbor fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje poljoprivrednika ima devet članova, od kojih šest predstavnika osiguranika i tri predstavnika korisnika prava.

Članove upravnog odbora fonda iz stava 1 ovog člana, imenuju: udruženja poljoprivrednika organizovanih na nivou Republike - iz reda osiguranika i udruženja penzionera organizovanih na nivou Republike, koja imaju više od 50.000 registrovanih članova - iz reda korisnika prava.

Udruženje penzionera iz stava 2 ovog člana podnosi dokaz o broju registrovanih članova.

Član 158

Članovi upravnog odbora imenuju se na vreme od četiri godine.

Predsednika i zamenika predsednika upravnog odbora bira i razrešava upravni odbor na dve godine.

Predsednik i zamenik predsednika upravnog odbora biraju se iz reda članova upravnog odbora, naizmenično od predstavnika osiguranika, korisnika, odnosno poslodavaca, uz saglasnost Vlade Republike Srbije.

Član 159

Način rada, kao i druga pitanja od značaja za rad upravnog odbora uređuju se statutom i opštim aktom fonda.

Član 160**

Upravni odbor:

- 1) donosi statut i druge opšte akte fonda;
- 2) donosi akt o organizaciji fonda, u skladu sa statutom fonda, kao i druge akte u skladu sa ovim zakonom;
- 3) utvrđuje osnovice za plaćanje doprinosa za pojedine kategorije osiguranika, uz saglasnost Vlade Republike Srbije;
- 4) *(prestala da važi)*;
- 5) donosi finansijski plan i godišnji obračun fonda;
- 6) donosi srednjoročne i godišnje programe rada;
- 7) odlučuje o poslovanju fonda;
- 8) sprovodi konkurs (oglas) o imenovanju direktora fonda;

9) odlučuje o drugim pitanjima i obavlja druge poslove, u skladu sa zakonom i statutom fonda.

Vlada Republike Srbije daje saglasnost na statut fonda i godišnji program rada fonda.

Akte iz stava 1 tačka 5) ovog člana, fond dostavlja u postupku i na način utvrđen propisima kojima se uređuje budžetski sistem.

Akti iz stava 1 tač. 1) do 5) ovog člana, objavljuju se u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Upravni odbor podnosi izveštaj o poslovanju fonda Vladi Republike Srbije, najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Član 161

Nadzorni odbor fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih ima pet članova, od kojih po dva predstavnika osiguranika i poslodavca i jednog predstavnika korisnika prava.

Članove nadzornog odbora fonda iz stava 1 ovog člana imenuju: reprezentativni sindikati organizovani na nivou Republike, u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad - iz reda osiguranika; reprezentativna udruženja poslodavaca organizovanih na nivou Republike, u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad - iz reda poslodavaca; udruženja penzionera organizovanih na nivou Republike, koja imaju više od 50.000 registrovanih članova - iz reda korisnika prava.

Udruženje penzionera iz stava 2 ovog člana podnosi dokaz o broju registrovanih članova.

Član 162

Nadzorni odbor fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje samostalnih delatnosti ima tri člana, od kojih dva predstavnika osiguranika i jednog predstavnika korisnika prava.

Članove nadzornog odbora fonda iz stava 1 ovog člana imenuju: reprezentativna udruženja poslodavaca organizovanih na nivou Republike, u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad - iz reda osiguranika i udruženja penzionera organizovanih na nivou Republike, koja imaju više od 50.000 registrovanih članova - iz reda korisnika prava.

Udruženje penzionera iz stava 2 ovog člana podnosi dokaz o broju registrovanih članova.

Član 163

Nadzorni odbor fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje poljoprivrednika ima tri člana, od kojih dva predstavnika osiguranika i jednog korisnika prava.

Članove nadzornog odbora fonda iz stava 1 ovog člana imenuju: udruženja poljoprivrednika organizovanih na nivou Republike - iz reda osiguranika i udruženja penzionera organizovanih na nivou Republike, koja imaju više od 50.000 registrovanih članova - iz reda korisnika prava.

Udruženje penzionera iz stava 2 ovog člana podnosi dokaz o broju registrovanih članova.

Član 164

Članovi nadzornog odbora imenuju se na vreme od četiri godine.

Predsednika i zamenika predsednika nadzornog odbora bira i razrešava nadzorni odbor, i to naizmenično od predstavnika osiguranika i korisnika prava.

Član 165

Način rada kao i druga pitanja od značaja za rad nadzornog odbora uređuju se statutom fonda.

Član 166

Nadzorni odbor:

- 1) vrši nadzor nad finansijskim poslovanjem fonda;
- 2) vrši uvid u sprovođenje zakona i drugih propisa u vezi sa finansijskim poslovanjem fonda;
- 3) vrši uvid u sprovođenje odluka upravnog odbora;
- 4) obavlja i druge poslove, u skladu sa zakonom i statutom fonda.

Nadzorni odbor podnosi tromesečno izveštaj o svom radu upravnom odboru fonda.

Nadzorni odbor, najmanje jednom godišnje podnosi izveštaj o finansijskom poslovanju fonda Vladi Republike Srbije.

Član 167

Direktor fonda:

- 1) organizuje rad i poslovanje u fondu i odgovara za zakonitost rada u fondu;
- 2) predstavlja i zastupa fond;
- 3) izvršava odluke upravnog odbora fonda;
- 4) donosi akt o organizaciji i sistematizaciji zaposlenih u fondu, uz saglasnost upravnog odbora;
- 5) rukovodi radom zaposlenih u fondu;
- 6) vrši druge poslove u skladu sa zakonom i statutom fonda.

Direktora fonda, po sprovedenom konkursu imenuje upravni odbor fonda, uz prethodnu saglasnost Vlade Republike Srbije, na period od četiri godine, a direktora pokrajinskog fonda imenuje Upravni odbor republičkog fonda na predlog nadležnog organa autonomne pokrajine.

Direktor fonda istovremeno je i direktor stručne službe fonda, a direktor pokrajinskog fonda je istovremeno direktor stručne službe pokrajinskog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Direktor pokrajinskog fonda učestvuje u radu Upravnog odbora republičkog fonda, bez prava odlučivanja.

Direktor pokrajinskog fonda imenuje direktore filijala republičkog fonda koje su obrazovane na teritoriji autonomne pokrajine.

Član 168

Upravne, analitičke, finansijske, administrativne, tehničke i druge poslove utvrđene zakonom, statutom i drugim aktima fonda obavljaju zaposleni u fondu koji čine stručnu službu fonda.

Fond može ugovoriti da poslove iz stava 1 ovog člana, u celini ili delimično, obavlja druga organizacija, odnosno organ.

XIII FINANSIRANJE

Član 169

Prihod fonda čine sredstva:

- 1) doprinosa za obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje;
- 2) za penzijsko i invalidsko osiguranje koje se u slučajevima i pod uslovima utvrđenim zakonom obezbeđuju u budžetu;
- 3) od imovine kojom raspolaže fond;
- 4) drugih fondova za penzijsko i invalidsko osiguranje kod kojih je navršen deo staža osiguranja;
- 5) od kamata ostvarenih plasmanom slobodnih sredstava poslovnom bankarstvu, na tržištu novca ili kupovinom obveznica čiji emitent je država;
- 6) subvencija i donacija;
- 7) ostvarena prodajom društvenog kapitala, društvenih i javnih preduzeća ili njihovih delova, u skladu sa zakonom;
- 8) dividende na akcije po osnovu ranijih ulaganja sredstava za penzijsko i invalidsko osiguranje, u skladu sa zakonom;
- 9) iz drugih izvora.

Pokrajinski fond, u skladu sa zakonom i statutom, ima podračun preko koga se vrše uplate i isplate sredstava republičkog fonda na teritoriji autonomne pokrajine.

Član 170**

(Prestao da važi)

Član 171

Sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje koriste se samo za namene određene zakonom, i to za:

- 1) isplatu penzija i novčanih naknada iz penzijskog i invalidskog osiguranja;
- 2) troškove za rad organa fonda i za obavljanje upravnih, analitičkih, finansijskih, administrativnih, tehničkih i drugih poslova za sprovođenje penzijskog i invalidskog osiguranja;
- 3) druge obaveze utvrđene zakonom.

Član 172

Sredstva fonda koja ostaju po izmirenju obaveza iz člana 171 ovog zakona koriste se za ulaganja u hartije od vrednosti, za plasman kod poslovnih banaka i druge namene, radi ostvarivanja dobiti.

Član 173

Republika je garant za obaveze fonda za ostvarivanje prava po osnovu obaveznog penzijskog i invalidskog osiguranja (državna garancija).

Član 174**

Doprinos plaća i osiguranik koji ostvaruje ugovorenu naknadu po osnovu ugovora iz člana 12 stav 1 tačka 3) ovog zakona i kada nema svojstvo osiguranika po tom osnovu.

Doprinos plaća i osiguranik zaposleni koji obavlja poslove iz člana 12 stav 1 tač. 1) do 3) ovog zakona i poslove po osnovu ugovora o dopunskom radu, predviđenim posebnim zakonom.

Čl. 175 - 182**

(Prestali da važe)

Član 183

Osnovicu koja služi za obračun i uplatu doprinosa, ako se zarada ili deo zarade isplaćuje sa zakašnjenjem od najmanje šest meseci, čini zarada, odnosno srazmerni deo neisplaćene zarade koja zaposlenom pripada u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom na dan uplate doprinosa.

Osiguraniku za koga je doprinos obračunat i plaćen u skladu sa stavom 1 ovog člana, za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta uzima se zarada za mesec za koji je doprinos plaćen.

Čl. 184 - 190**

(Prestali da važe)

Član 191

Osiguranik zaposleni koji obavlja poslove iz člana 12 stav 1 tač. 1) do 3) ovog zakona, obveznik je uplate doprinosa na osnovice koje se ovim zakonom utvrđuju za osiguranike samostalnih delatnosti iz člana 12 stav 1 tač. 1) do 3) ovog zakona.

Osnovica iz stava 1 ovog člana, zajedno sa osnovicom koju čini zarada odnosno najniža osnovica, ne može biti viša od petostrukog iznosa prosečne zarade u Republici na godišnjem nivou, prema podacima koje objavljuje republički organ nadležan za poslove statistike.

Utvrđivanje i naplatu doprinosa za osiguranike zaposlene koji obavljaju i poslove iz člana 12 stav 1 tač 1) i 2) ovog zakona, vrši organ nadležan za poslove vođenja poreskog postupka, u skladu sa zakonom kojim se uređuje poreski postupak.

Čl. 192 - 194**

(Prestali da važe)

Član 195

Osnovicu na koju se plaća doprinos za osiguranike samostalnih delatnosti iz člana 12 stav 1 tačka 3) ovog zakona čini ugovorena naknada na koju se plaća porez u skladu sa zakonom kojim se uređuje porez na dohodak građana.

Osnovicu na koju se plaća doprinos za osiguranike zaposlene koji obavljaju poslove po osnovu ugovora o dopunskom radu, u skladu sa posebnim zakonom, čini ugovorena naknada na koju se plaća porez u skladu sa zakonom kojim se uređuje porez na dohodak građana.

Osnovica iz stava 1 ovog člana ne može biti veća od petostrukog iznosa prosečne zarade po zaposlenom u Republici na godišnjem nivou, prema podacima koje objavljuje republički organ nadležan za poslove statistike.

Osnovicu na koju se obračunava i plaća doprinos za osiguranike zaposlene i osiguranike samostalnih delatnosti, koji obavljaju i poslove po osnovu ugovora iz člana 12 stav 1 tačka 3), čini i ugovorena naknada, koja zajedno sa zaradom i drugom osnovicom, odnosno najnižom osnovicom, ne može biti veća od petostrukog iznosa prosečne zarade po zaposlenom u Republici na godišnjem nivou, prema podacima koje objavljuje republički organ nadležan za poslove statistike.

Čl. 196 - 200**

(Prestali da važe)

Član 201**

Doprinos za osiguranike zaposlene koji ostvaruju prihod, odnosno dobit po osnovu obavljanja samostalne delatnosti, izuzev osiguranika iz člana 12 stav 1 tačka 3), plaća sam osiguranik, na isti način i u istim rokovima kao i osiguranik samostalnih delatnosti.

Doprinos za osiguranike, koji ostvaruju ugovorenu naknadu za obavljanje poslova iz člana 12 stav 1 tačka 3) ovog zakona, obračunava i uplaćuje isplatilac ugovorene naknade na teret osiguranika, prilikom isplate ugovorene naknade.

Čl. 202 i 203**

(Prestali da važe)

Član 204

Za osiguranika koji nije ostvario svojstvo osiguranika po članu 12 stav 1 tačka 3) ovog zakona, a ostvario je ugovorenu naknadu u smislu ovog zakona, odnosno naknadu po osnovu ugovora o dopunskom radu, isplatilac ugovorene naknade doprinose obračunava i uplaćuje fondu kod koga je osiguranik prijavljen na osiguranje.

Član 205**

(Prestao da važi)

Član 206

Sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje za povećane obaveze koje nastaju usled sticanja i ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja pod posebnim uslovima za određene kategorije osiguranika, utvrđene ovim zakonom, za staž osiguranja koji se računa sa uvećanim trajanjem za osiguranike iz člana 58 ovog zakona, kao i za povećane obaveze koje nastaju priznavanjem posebnog staža iz člana 60 ovog zakona, obezbeđuju se u budžetu.

Član 207

Razlika između penzije utvrđene primenom člana 79 ovog zakona i penzije utvrđene primenom opštih odredaba ovog zakona (čl. 61 do 70), kao i ceo iznos penzije određene osiguraniku koji ne ispunjava uslove za sticanje prava na penziju utvrđene u članu 19 ovog zakona, obezbeđuje se u budžetu.

XIV NAKNADA ŠTETE

Član 208

Naknada štete pričinjene fondu, odnosno povraćaj nezakonito i nepravilno izvršenih isplata penzija i drugih novčanih primanja iz penzijskog i invalidskog osiguranja vrši se po odredbama zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno.

Fond ima pravo da zahteva naknadu pričinjene štete od lica koje je prouzrokovalo invalidnost, telesno oštećenje ili smrt osiguranika ako je, po tom osnovu, ostvareno pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Fond je dužan da zahteva naknadu štete od poslodavca ukoliko je do povrede na radu, odnosno profesionalne bolesti došlo nepreduzimanjem odgovarajućih mera bezbednosti i zaštite zdravlja na radu, u skladu sa propisima o radu.

Pri utvrđivanju visine štete ne uzimaju se u obzir iznos uplaćenog doprinosa za to osiguranje, niti dužina navršenog penzijskog staža.

Član 209

Zahtevom za naknadu štete može se obuhvatiti ukupan iznos štete ili iznos dela štete koji se odnosi na određeni protekli period.

Fond može zahtevati da se šteta koja je prouzrokovala obavezu plaćanja invalidske ili porodične penzije, kao i drugog trajnog novčanog primanja, nadoknadi jednokratnim iznosom u celini.

Iznos iz stava 2 ovog člana obračunava se prema visini priznate penzije i drugog trajnog novčanog primanja, kao i prema očekivanom prosečnom vremenu korišćenja tih prava.

Član 210

Fond ima pravo da zahteva naknadu štete i neposredno od zajednice osiguranja imovine i lica nastale upotrebom motornog vozila.

XV VRŠENJE NADZORA

Član 211

Nadzor nad izvršavanjem ovog zakona vrše nadležni organi.

Nadzor nad zakonitošću rada i akata fonda vrši ministarstvo nadležno za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja.

XVI KAZNENE ODREDBE

Član 212

Novčanom kaznom od 1.000 do 20.000 dinara kazniće se za prekršaj korisnik prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja koji ne prijavi, odnosno neblagovremeno prijavi promenu koja je od uticaja na pravo, odnosno obim korišćenja tog prava (član 88 stav 3).

Član 213

Novčanom kaznom od 5.000 do 400.000 dinara kazniće se za prekršaj obveznik podnošenja prijave podataka za matičnu evidenciju - preduzeće ili drugo pravno lice ako ne podnese prijavu podataka za matičnu evidenciju ili ako tu prijavu podnese posle isteka roka iz člana 144 ovog zakona (član 132).

Za radnje iz stava 1 ovog člana kazniće se za prekršaj obveznik podnošenja prijave podataka za matičnu evidenciju - poslodavac fizičko lice novčanom kaznom od 3.000 do 200.000 dinara.

Za radnje iz stava 1 ovog člana kazniće se za prekršaj osiguranik, koji je sam obveznik podnošenja prijave podataka za matičnu evidenciju, novčanom kaznom od 1.000 do 20.000 dinara.

Za radnje iz stava 1 ovog člana kazniće se za prekršaj odgovorno lice u preduzeću, drugom pravnom licu, državnom organu ili organu jedinice lokalne samouprave novčanom kaznom od 1.000 do 20.000 dinara.

Član 214

Novčanom kaznom od 5.000 do 400.000 dinara kazniće se za prekršaj podnosilac prijave - preduzeće ili drugo pravno lice:

- 1) ako unese netačne podatke u prijavu podataka za matičnu evidenciju (član 135 stav 1);
- 2) ako osiguraniku, korisniku prava ili fondu ne da ili ako da netačno obaveštenje, odnosno podatak od značaja za utvrđivanje činjenica važnih za sticanje i ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ili ako sprečava uvid ovlašćenom licu fonda u evidencije i dokumentaciju na kojima se zasnivaju podaci uneseni u prijave (član 135 stav 3);
- 3) ako davanjem neistinitih podataka, odnosno isprava omogući osiguraniku ili drugom licu korišćenje prava koja mu po ovom zakonu ne pripadaju ili mu ne pripadaju u tom obimu (član 135 st. 1 i 3);
- 4) ako licu, za koje je podneo prijavu na osiguranje, odnosno odjavu osiguranja, ne preda overenu fotokopiju potvrde o prijemu te prijave, odnosno odjave u roku od osam dana od dana njenog izdavanja (član 136 stav 4);
- 5) ako, u roku koji odredi fond, ne ispravi utvrđene nepravilnosti prijave podataka za matičnu evidenciju ili ne unese, u skladu sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju, podatke o stažu osiguranja, zaradama, naknadama zarada, odnosno osnovicama osiguranja, na osnovu kojih se utvrđuje visina prava (član 141).

Za radnje iz stava 1 ovog člana kazniće se za prekršaj podnosilac prijave - poslodavac fizičko lice novčanom kaznom od 3.000 do 200.000 dinara.

Za radnje iz stava 1 ovog člana kazniće se za prekršaj odgovorno lice u preduzeću, drugom pravnom licu, državnom organu ili organu jedinice lokalne samouprave novčanom kaznom od 1.000 do 20.000 dinara.

Član 215

Novčanom kaznom od 5.000 do 400.000 dinara kazniće se za prekršaj fond ako u matičnu evidenciju ne unese podatke u rokovima iz člana 145 ovog zakona.

Za radnje iz stava 1 ovog člana kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u fondu novčanom kaznom od 1.000 do 20.000 dinara.

Čl. 216 i 217**

(Prestali da važe)

XVII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 218

Korisnici prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja koji su, do dana stupanja na snagu ovog zakona, ta prava ostvarili po propisima koji su bili na snazi do tog dana a koja su utvrđena ovim zakonom, imaju ta prava i posle tog dana, u skladu sa propisima koji su važili do početka primene ovog zakona.

Korisnici prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja koji su ta prava ostvarili po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju, do dana stupanja na snagu ovog zakona a koja nisu utvrđena ovim zakonom, koriste ih pod uslovima, u obimu i na način utvrđen ovim zakonom.

Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana osiguranicima odnosno licima koja ostvaruju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u 2003. godini a do dana stupanja na snagu ovog zakona, visina prava određuje se na isti način kao i korisnicima koji su prava ostvarili u 2002. godini.

Član 219

Izuzetno od člana 14 stav 4 ovog zakona, na zahtev osiguranika poljoprivrednika koji nije uplatio ceo ili deo dospelog doprinosa počev od 1. januara 1996. godine do dana stupanja na snagu ovog zakona, period mirovanja osiguranja može se utvrditi i u neprekidnom trajanju, bez utvrđivanja razloga za mirovanje predviđenim ovim zakonom.

Na zahtev osiguranika, period iz stava 1 ovog člana ili deo tog perioda može se uplatiti na osnovicu iz člana 198 ovog zakona.

Član 220

Izuzetno od člana 20 stav 2 ovog zakona, za osiguranike koji na dan stupanja na snagu ovog zakona rade na radnim mestima na kojima se efektivno provedenih 12 meseci računa u staž osiguranja kao 18 meseci, starosna granica iz člana 20 stav 1 tačka 4) može se snižavati do 50 godina života, najduže do 31. decembra 2007. godine.

Član 221

Postupak za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, odnosno za utvrđivanje penzijskog staža, pokrenut do dana stupanja na snagu ovog zakona, okončaće se pod uslovima i na način predviđenim propisima koji su bili na snazi u vreme pokretanja postupka, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 222

Penzijski staž u smislu ovog zakona, na osnovu koga se stiču i ostvaruju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja obuhvata i vreme navršeno do dana početka primene ovog zakona koje je priznato u penzijski staž prema propisima koji su bili na snazi do tog dana.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, licima koja su ostvarila pravo na produženo osiguranje po propisima koji su bili na snazi do dana stupanja na snagu ovog zakona, staž koji je ostvaren po tom osnovu i za koji su plaćeni doprinosi, priznaje se za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po odredbama ovog zakona.

Član 223

Korisniku prava na privremenu naknadu po osnovu II i III kategorije invalidnosti, odnosno preostale radne sposobnosti, koji nije zaposlen, vrši se prevođenje privremene naknade u invalidsku penziju, u iznosu od 50% invalidske penzije određene u skladu sa odredbama ovog zakona.

Ukoliko je invalidska penzija iz stava 1 ovog člana manja od zatečenog iznosa privremene naknade, korisnik prava zadržava zatečeni iznos naknade, sve dok se usklađivanjem ovaj iznos ne izjednači sa visinom invalidske penzije određene u skladu sa stavom 1 ovog člana.

Član 224

Korisnik prava na naknadu zbog rada sa skraćenim radnim vremenom (II kategorije invalidnosti), naknade zbog manje zarade na drugom odgovarajućem poslu (III kategorije invalidnosti), naknade po osnovu preostale radne sposobnosti, naknade po osnovu raspoređivanja na drugi odgovarajući posao i opasnosti od nastanka invalidnosti koji je zaposlen, zadržava iznos naknade koju koristi na dan stupanja na snagu ovog zakona, s tim što ona ne može biti veća od 50% iznosa prosečne zarade po zaposlenom u Republici u 2002. godini koji objavljuje organ nadležan za poslove statistike.

Naknade iz stava 1 ovog člana usklađuju se na način predviđen za usklađivanje penzija.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, korisniku kome je iznos naknade veći od iznosa prosečne zarade iz stava 1 ovog člana, naknada se ne usklađuje sve dok se ne izjednači sa iznosom prosečne zarade iz stava 1 ovog člana.

Član 225

Korisniku prava po osnovu II i III kategorije invalidnosti, preostale radne sposobnosti, koji je to pravo ostvario do dana stupanja na snagu ovog zakona, a kome nezavisno od njegove volje prestane svojstvo osiguranika, određuje se invalidska penzija iz člana 223 ovog zakona, po proteku vremena za koje mu pripada pravo na novčanu naknadu u skladu sa propisima o zapošljavanju.

Pravo iz stava 1 ovog člana može se koristiti najduže pet godina od dana početka primene ovog zakona.

Član 226

Korisniku invalidske penzije iz čl. 223 i 225 ovog zakona koji postane osiguranik u skladu sa odredbama ovog zakona, obustavlja se isplata penzije za vreme osiguranja.

Isplata penzije iz stava 1 ovog člana nastavlja se po prestanku ponovnog osiguranja ako je to osiguranje prestalo nezavisno od volje osiguranika.

Član 227

Pravo na invalidsku penziju iz člana 223 i 225 ovog zakona i pravo na naknadu iz člana 224 ovog zakona, prestaje danom ispunjenja uslova za sticanje prava na starosnu penziju odnosno invalidsku penziju, u skladu sa ovim zakonom.

Član 228

Za određivanje penzije iz člana 223 ovog zakona, uzima se penzijski staž navršen do dana stupanja na snagu ovog zakona, kao i zarade, osnovice osiguranja i naknade, odnosno osnovice od kojih su određene naknade ostvarene do tog dana.

Član 229

Korisnicima prava iz člana 223 ovog zakona, staž osiguranja računa se po odredbama ovog zakona.

Korisnicima naknade iz člana 224 ovog zakona, u matičnu evidenciju se pored zarade, odnosno osnovice osiguranja i naknade zarade, unosi i isplaćena naknada.

Član 230

Korisnik invalidske penzije iz člana 223 ovog zakona kod ostvarivanja prava na starosnu ili invalidsku penziju ima pravo na ponovno određivanje penzije, shodno odredbama člana 121 stav 1 ovog zakona, ako je to za njega povoljnije.

Član 231

Izuzetno od člana 79 ovog zakona, do 31. decembra 2007. godine, osiguraniku iz čl. 42 i 43 ovog zakona ako je to za njega povoljnije, starosna odnosno invalidska penzija određuje se od penzijskog osnova koji predstavlja njegov prosečni mesečni iznos zarade ostvarene u kalendarskoj godini koja prethodi godini ostvarivanja prava.

Od osnova iz stava 1 ovog člana, osiguraniku pripada starosna penzija koja za 20 godina penzijskog staža, iznosi 55% (muškarac), odnosno 57,5% (žena) od penzijskog osnova i povećava se po 2,5% od penzijskog osnova sa svaku dalju navršenu godinu do navršenih 30 godina penzijskog staža. Za svaku navršenu godinu preko 30 godina penzijskog staža penzija se povećava po 0,5% od penzijskog osnova, s tim što ne može iznositi više od 85% od penzijskog osnova.

Ako osiguranik iz stava 1 ovog člana u vršenju ili povodom vršenja službenih zadataka izgubi život odnosno kod koga nastane invalidnost po osnovu koje stekne pravo na invalidsku penziju, penzija se određuje od penzijskog osnova utvrđenog u stavu 1 ovog člana.

Zarada u smislu stava 1 ovog člana jeste zarada umanjena za plaćene poreze i doprinose.

Prilikom određivanja penzije iz st. 1 do 3 ovog člana, vrši se prethodno usklađivanje penzije, počev od 1. januara godine u kojoj osiguranik ostvaruje pravo na penziju na način na koji se usklađuje penzija u prethodnoj godini, u skladu sa ovim zakonom.

Član 232

Podaci o zaradi za 2002. godinu unose se u matičnu evidenciju na osnovu podataka o zaradi umanjenoj za plaćene poreze i doprinose.

Član 233

Lice koje je svojstvo osiguranika imalo po propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona, kao i članovi njegove porodice i članovi porodice korisnika prava po tim propisima, prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ostvaruju pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

Član 234

Korisnicima prava borcima narodnooslobodilačkog rata, učesnicima španskog nacionalnooslobodilačkog i revolucionarnog rata od 1936. do 1939. godine, učesnicima narodnooslobodilačkog pokreta Grčke, kao i članovima njihovih porodica, usklađivanje visine prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja vrši se po odredbama ovog zakona.

Član 235

Republika obezbeđuje sredstva za prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja koja su ostvarena pod povoljnijim uslovima u odnosu na uslove utvrđene ovim zakonom, a koja su ostvarena po propisima Republike koji su bili na snazi do dana početka primene ovog zakona.

Republika obezbeđuje i sredstva za prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja za koja su ranijim propisima Republike bile utvrđene obaveze Republike.

Sredstva za pokriće obaveza fonda nastalih zbog ostvarivanja i korišćenje prava na penziju pod posebnim uslovima utvrđenim propisima Savezne Republike Jugoslavije koji su se primenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona obezbeđuju se na način utvrđen tim propisima, dok se sporazumom između Srbije i Crne Gore drugačije ne uredi.

Član 236

Izuzetno od odredbe člana 63 ovog zakona, za utvrđivanje visine prava ne uzimaju se zarade, naknade i osnovice osiguranja iz 1993. godine.

Član 237

Odredbe člana 86 ovog zakona primenjivaće se i na penzije ostvarene do dana stupanja na snagu ovog zakona, po osnovu staža osiguranja navršenog, odnosno utvrđenog posle 1. januara 1963. godine.

Član 238

Matična evidencija ustrojena i vođena na način utvrđen propisima koji su se primenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona, od dana stupanja na snagu ovog zakona vodi se na način utvrđen ovim zakonom.

Podaci o penzijskom stažu koji je osiguranik navršio do 31. decembra 1969. godine i o posebnom stažu navršenom posle tog dana, kao i podaci o promenama tih podataka, unose se u matičnu evidenciju o osiguranicima na osnovu prijave podataka o penzijskom stažu.

Izuzetno od odredaba člana 130 ovog zakona, za potrebe korišćenja i obrade podataka unetih u matičnu evidenciju po ličnom broju osiguranika koristiće se i dalje lični broj osiguranika.

Član 239

Propisi za izvršavanje ovog zakona doneće se u sledećim rokovima:

- 1) u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, akta iz čl. 93 do 96 i čl. 184 i 202;
- 2) u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona, akta iz čl. 98 do 100 i člana 159;
- 3) u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, akta iz čl. 24, 38, 56, i 126.

Član 240

Rešenja kojima su, do dana stupanja na snagu ovog zakona, priznata prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja ili kojima je utvrđen penzijski staž, a kojima je očigledno povređen materijalni zakon, mogu se ukinuti po pravu nadzora i po proteku roka utvrđenog zakonom kojim je uređen opšti upravni postupak, u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Nalazi i mišljenja organa veštačenja na osnovu kojih su, do dana stupanja na snagu ovog zakona, priznata prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja po osnovu invalidnosti, mogu se preispitivati po službenoj dužnosti u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 241

Osiguraniku koji je, do dana stupanja na snagu ovog zakona, radio na radnim mestima odnosno poslovima na kojima se staž osiguranja računa s uvećanim trajanjem na osnovu propisa koji su bili na snazi do dana stupanja na snagu ovog zakona, taj staž se računa za ispunjavanje uslova, u skladu sa zakonom koji je važio u periodu kada je navršen.

Član 242

Fondovi za penzijsko i invalidsko osiguranje osnovani Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", br. 52/96, 46/98, 29/2001 i 80/2002) i Zakonom o utvrđivanju određenih nadležnosti autonomne pokrajine ("Službeni glasnik RS", broj 6/2002),

nastavljaju sa radom u skladu sa odredbama ovog zakona, s tim što Republički fond za penzijsko i invalidsko osiguranje zemljoradnika postaje Republički fond za penzijsko i invalidsko osiguranje poljoprivrednika.

Na rad fondova iz stava 1 ovog člana ne primenjuju se propisi o javnim službama.

Član 243

U matičnu evidenciju osiguranika unose se podaci o invalidima rada - korisnicima prava po osnovu preostale radne sposobnosti i opasnosti od nastanka invalidnosti, na način predviđen propisima koji su bili na snazi do dana stupanja na snagu ovog zakona, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno.

Član 244

Pravo na novčanu naknadu za pomoć i negu drugog lica, ima osiguranik i korisnik penzije, do donošenja odgovarajućih propisa.

Pravo iz stava 1 ovog člana ostvaruje se pod uslovima utvrđenim propisima, koji su važili do dana početka primene ovog zakona.

Visina novčane naknada za pomoć i negu drugog lica određuje se u visini iznosa usklađene novčane naknade za pomoć i negu drugog lica zatečenih korisnika u Republičkom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih.

Novčana naknada za pomoć i negu drugog lica utvrđuje se u mesečnom iznosu i isplaćuje unazad.

Korisniku koji je smešten u ustanovu socijalne zaštite za smeštaj starih lica obustavlja se isplata novčane naknade za pomoć i negu.

Pravo na novčanu naknadu za pomoć i negu ne pripada korisniku prava odnosno osiguraniku koji ostvaruje pravo na takvu novčanu naknadu po drugom osnovu.

Novčana naknada za pomoć i negu usklađuje se na način koji je ovim zakonom predviđen za usklađivanje penzija.

Član 245

Pravo na naknadu za nabavku specijalnih pomagala za čitanje i pisanje - reproduktor i Brajevu pisaću mašinu osiguranik, korisnik penzije - slepo lice i slepo dete osiguranika, do donošenja odgovarajućih propisa, ostvaruje pod uslovima utvrđenim propisima, koji su važili do dana početka primene ovog zakona.

Član 246

Izuzetno od člana 17 ovog zakona, prava za slučaj invalidnosti i telesnog oštećenja prouzrokovanih povredom na radu ili profesionalnom bolešću ostvaruju lica koja, u skladu sa zakonom, obavljaju određene poslove po osnovu ugovora o dopunskom radu ili ugovora o delu, dok ne steknu svojstvo osiguranika u skladu sa odredbama ovog zakona.

Član 247

Odredbe člana 104 st. 1 do 3 ne primenjuju se u postupku rešavanja predloga za ponavljanje postupka za utvrđivanje posebnog staža iz narodnooslobodilačkog rata podnetih posle 30. juna 1983. godine.

Član 248

Dobrovoljnim penzijskim i invalidskim osiguranjem iz člana 16 ovog zakona mogu se baviti samo pravna lica koja ispunjavaju uslove propisane posebnim zakonom kojim se uređuje dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje, kao i organizacija i poslovanje investicionih fondova koji sprovode dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje.

Član 249

Nominalni iznos vrednosti opšteg boda, iz člana 70 st. 1 do 3 ovog zakona utvrđuje Vlada Republike Srbije.

Nominalni iznos vrednosti opšteg boda, iz stava 1 ovog člana, objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Član 250

Iznosi najniže penzije odnosno naknada iz čl. 74, 76 i 244 ovog zakona koje imaju zatečeni korisnici u Republičkom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih predstavljaju usklađene iznose najniže penzije odnosno naknada korisnika koji su to pravo ostvarili u 2002. godini, na dan stupanja na snagu ovog zakona.

Član 251

Osnovice koje su se za osiguranike zaposlene primenjivale u decembru 2002. godine, prema propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona, primenjivaće se do utvrđivanja najnižih osnovica iz člana 182 stav 2 ovog zakona.

Najniže osnovice iz stava 1 ovog člana utvrdiće se na osnovu podataka organa nadležnog za poslove statistike o prosečnoj zaradi po zaposlenom u Republici za prvi kvartal 2003. godine.

Član 252

Osnovica na koju se plaća doprinos za osiguranika poljoprivrednika za 2003. godinu jeste najniža osnovica osiguranja za osiguranike zaposlene sa I i II stepenom stručne spreme, utvrđena za decembar 2002. godine, u skladu sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju koji su se primenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Osnovicu iz stava 1 ovog člana objaviće fond.

Izuzetno od člana 205 ovog zakona, doprinos utvrđen za osiguranika poljoprivrednika za 2003. godinu dospeva za plaćanje:

- 1) 15. maja za prvo tromesečje;

- 2) 15. septembra za drugo i treće tromesečje;
- 3) 15. novembra za četvrto tromesečje.

Član 253

Osiguranicima samostalnih delatnosti, doprinos koji su u toku 2002. godine akontaciono plaćali na zaradu, predstavlja konačan obračun doprinosa za 2002. godinu.

Osiguranicima samostalnih delatnosti koji su doprinos u toku 2002. godine plaćali na paušalni prihod i procenjenu najnižu osnovicu osiguranja za period jun-decembar 2002. godine, konačan obračun doprinosa za tu godinu, vrši se na najnižu osnovicu osiguranja ako razlika između najniže osnovice i procenjene osnovice iznosi do 3%.

Ako je razlika iz stava 2 ovog člana veća od 3%, konačan obračun doprinosa za tu godinu biće akontativno plaćen doprinos na procenjene osnovice, uvećan za 3%.

Osiguranicima poljoprivrednicima akontaciono utvrđen doprinos za 2002. godinu predstavlja konačan obračun doprinosa i konačnu obavezu za 2002. godinu.

Član 254

Prava za slučaj invalidnosti i telesnog oštećenja ostvaruju lica koja pretrpe povredu na radu učestvujući:

- 1) u akcijama spasavanja ili odbrane od elementarnih nepogoda ili nesreća;
- 2) u vojnoj vežbi ili u vršenju drugih obaveza iz oblasti odbrane zemlje utvrđenih zakonom;
- 3) na radnom kampu ili takmičenju (proizvodnom, sportskom i dr.);
- 4) na drugim poslovima i zadacima za koje je zakonom utvrđeno da su od opšteg interesa.

Prava iz stava 1 ovog člana, ostvarivaće se u Republičkom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih, dok se ostvarivanje ovih prava ne uredi drugim propisima.

Član 255

Svojstvo osiguranika iz člana 15 ovog zakona, može se izuzetno steći i pre početka primene ovog zakona, na osnovu podnetog zahteva, a najranije od 1. januara 1999. godine.

Osnovica na koju se plaća doprinos je osnovica koja važi za osiguranike iz člana 15 u momentu uplate doprinosa, a u prijave podataka za matičnu evidenciju se unose najniže osnovice koje su važile u periodu za koji se doprinos plaća.

Zahtev iz stava 1 ovog člana može se podneti u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

U rokovima iz st. 1 i 2 zahtev za uplatu neuplaćenih doprinosa mogu podneti i drugi osiguranici.

Član 256

Pri utvrđivanju staža osiguranja iz člana 46 ovog zakona za osiguranike zaposlene, provera uplate doprinosa vršiće se najranije od 1994. godine.

Član 257

Korisniku penzije koji ispunjava uslove iz člana 121 stav 1 za ponovo određivanje penzije a kome je visina prava određena po propisima koji su se primenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona, radi ponovnog određivanja visine penzije zatečeni nominalni iznos penzije prethodno se svodi na lične bodove korisnika.

Svođenje iz stava 1 vrši se tako što se iznos penzije na dan podnošenja zahteva deli sa usklađenom vrednošću opšteg boda.

Lični bodovi iz stava 1 ovog člana koriguju se naknadno ostvarenim stažom osiguranja, zaradama, naknadama zarade, kao i osnovicama osiguranja i ugovorenim naknadama na koji je plaćen doprinos, najranije od početka primene ovog zakona, a u skladu sa odredbama ovog zakona.

Lični bodovi utvrđeni na način iz stava 3 ovog člana jesu osnov za određivanje novog iznosa penzije u skladu sa ovim zakonom.

Korisniku prava iz stava 1 utvrđuje se povoljniji iznos penzije.

Član 258

Ostvarivanje prava na osnovu penzijskog staža navršenog u Republici Crnoj Gori od dana početka primene ovog zakona, urediće se sporazumom između Srbije i Crne Gore.

Pitanje naknade po osnovu prava ostvarenih na osnovu penzijskog staža navršenog u Republici Crnoj Gori do dana početka primene ovog zakona, urediće se sporazumom između Srbije i Crne Gore.

Član 259

Korisnicima penzije koji su pravo na penziju ostvarili u republikama Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije koje nisu u sastavu Savezne Republike Jugoslavije, a koji imaju prebivalište na teritoriji Republike, fond će isplaćivati akontaciju penzije, u skladu s aktom Vlade Republike Srbije, ako im organizacije za obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje kod kojih su ostvarili pravo na penziju ne isplaćuju penzije.

Član 260

Odredba člana 121 stav 1 ovog zakona odnosi se i na korisnike koji su pravo na penziju ostvarili do dana početka primene ovog zakona.

Član 261

Nadležni poreski organ će u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona preuzeti od fonda sve predmete i rešenja u vezi sa kojima je fond u skladu sa članom 140 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", br. 52/96, 46/98, 29/2001 i 80/2002) započeo, vodio ili okončao postupak naplate doprinosa.

Rešenja po kojima je pokrenut upravni spor i predmete o kojima se vodi upravni spor fond će predati nadležnom poreskom organu u roku od 10 dana od dana prijema presude, zajedno sa tom presudom.

U slučajevima iz st. 1 i 2 ovog člana nadležni poreski organ nastaviće i okončaće postupak utvrđivanja i naplate doprinosa na način kako je utvrđeno rešenjima fonda, odnosno presudom iz stava 2 ovog člana.

Član 262

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe Zakon o osnovama penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SRJ", broj 5/2003), Zakon o osnovama penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SRJ", br. 30/96, 70/2001, 3/2002 i 39/2002) i Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik RS", br. 52/96, 46/98, 29/2001 i 80/2002).

Do stupanja na snagu akata iz člana 239 ovog zakona primenjivaće se podzakonski akti doneti na osnovu Zakona o osnovama penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SRJ", br. 30/96, 70/2001, 3/2002 i 39/2002).

Član 263*

Ovaj zakon stupa na snagu, izuzev odredaba člana 191 ovog zakona u delu koji se odnosi na osnovice za vršenje poslova iz člana 12 stav 1 tačka 3) ovog zakona i člana 195 ovog zakona, koje se primenjuju počev od 1. jula 2003. godine.